

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Osiągnięcia uczniów kończących VIII klasę szkoły podstawowej. Sprawozdanie za rok 2024
<i>Egzamin:</i>	Egzamin ósmoklasisty
<i>Przedmiot:</i>	Język polski
<i>Termin egzaminu:</i>	14 maja 2024 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	20 września 2024 r.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

1. Opis arkusza standardowego

W roku 2024 egzamin ósmoklasisty z języka polskiego był przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu ósmoklasisty¹.

Uczniowie bez dysfunkcji oraz uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu standardowym. Arkusz standardowy zawierał 18 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 17 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego) oraz tekstu nieliterackiego (*O szczęściu* Frédérica Lenoira). Zadania otwarte w tej części arkusza sprawdzały m.in. znajomość treści i problematyki wybranych lektur obowiązkowych oraz umiejętność interpretacji tekstu kultury – gry planszowej, a także napisania ogłoszenia. W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: rozprawkę albo opowiadanie.

2. Dane dotyczące populacji uczniów

TABELA 1. UCZNIOWIE ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM

Liczba uczniów		20 547
Uczniowie	bez dysleksji rozwojowej	15 340
	z dysleksją rozwojową	5 207
	dziewczęta	9 452
	chłopcy	11 095
	ze szkół na wsi	11 166
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	2 443
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	1 935
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	5 003
	ze szkół publicznych	19 527
	ze szkół niepublicznych	1 020

Z egzaminu zwolniono 21 uczniów – laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych oraz laureatów konkursów przedmiotowych o zasięgu wojewódzkim lub ponadwojewódzkim.

TABELA 2. UCZNIOWIE ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Uczniowie	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	138
	słabowidzący i niewidomi	58
	słabosłyszący i niesłyszący	77
	z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	348
	z afazją	129
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	9
	o których mowa w art. 165 ust. 1 ustawy ² (cudzoziemcy)	381
	obywatele Ukrainy ³⁴	942
	z zaburzeniem widzenia barw	8
	Ogółem	2 090

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 15 lipca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu ósmoklasisty przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (poz. 1591).

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz.U. z 2024 r. poz. 737).

³ Dz.U. z 2024 r. poz. 167, z późn. zm.

⁴ Uczniowie – obywatele Ukrainy przystąpili do egzaminu ósmoklasisty na podstawie § 2b ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2094).

3. Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu		14 maja 2024 r.	
Czas trwania egzaminu		120 minut dla uczniów rozwiązujących zadania w arkuszu standardowym lub czas przedłużony zgodnie z przyznanym dostosowaniem	
Liczba szkół		1 260	
Liczba zespołów egzaminatorów		19	
Liczba egzaminatorów		311	
Liczba obserwatorów ⁵ (§ 7 ust. 1)		23	
Liczba unieważnień ⁶	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez ucznia	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez ucznia w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócania przez ucznia prawidłowego przebiegu egzaminu ósmoklasisty	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez ucznia	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożności ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
		inne (np. złe samopoczucie ucznia)	0
Liczba wglądów ⁶ (art. 44zzz ust. 1)		682	

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 2 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty (Dz.U. z 2022 r. poz. 1636).

⁶ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2024 r. poz. 750, z późn. zm.).

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki uczniów

WYKRES 1. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

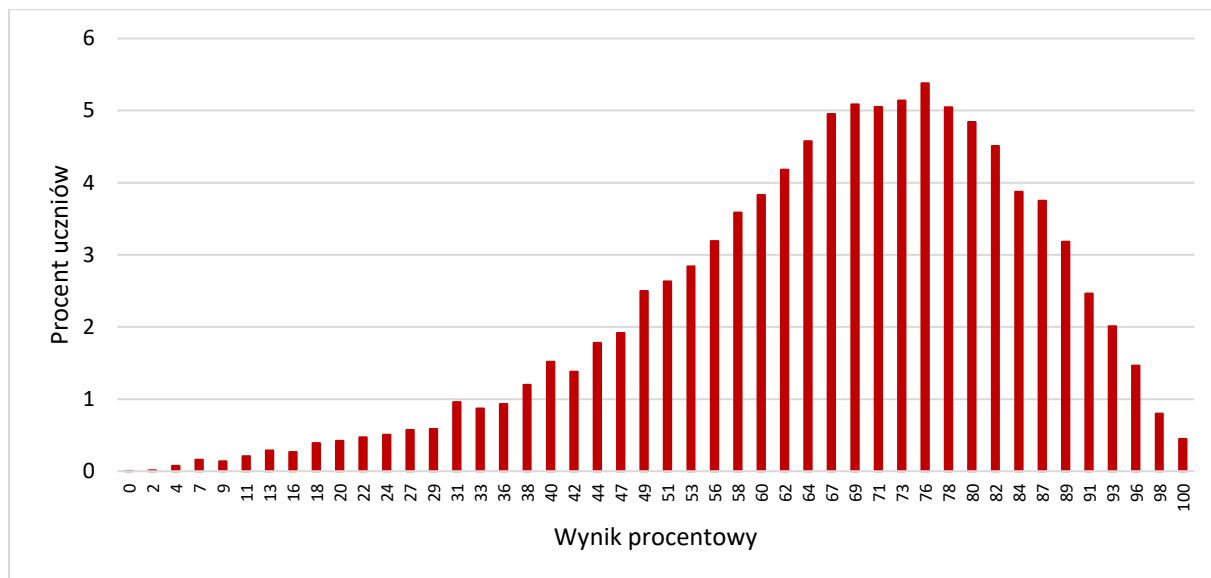

TABELA 4. WYNIKI UCZNIÓW – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
20 547	0	100	69	76	67	18

Wyniki uczniów w procentach, odpowiadające im wartości centyli i wyniki na skali staninowej

TABELA 5. WYNIKI UCZNIÓW W PROCENTACH, ODPOWIADAJĄCE IM WARTOŚCI CENTYLI I WYNIKI NA SKALI STANINOWEJ

wynik procentowy	wartość centyla	stanin	wynik procentowy	wartość centyla	stanin
0	1	1	51	34	4
2	1		53	37	
4	1		56	41	
7	2		58	44	
9	2		60	48	5
11	3		62	52	
13	4		64	56	
16	5		67	61	
18	6	2	69	65	6
20	7		71	69	
22	8		73	74	
24	9		76	78	
27	11		78	82	7
29	12		80	85	
31	13	3	82	88	8
33	15		84	91	
36	17		87	94	
38	19		89	96	9
40	21		91	97	
42	23	4	93	99	9
44	25		96	100	
47	28		98	100	
49	31		100	100	

W tabeli 5. przedstawiono wyniki procentowe uczniów i odniesiono je do wartości centyla i odpowiadającego im stanina. Wyniki w skali centylowej i staninowej umożliwiają porównanie wyniku ucznia z wynikami uczniów w całym kraju. Na przykład, jeśli uczeń z języka polskiego uzyskał 76% punktów możliwych do zdobycia (wynik procentowy), to oznacza, że jego wynik jest taki sam lub wyższy od wyniku 78% wszystkich zdających (wynik centylowy), a niższy od wyniku 22% zdających i znajduje się on w 6. staninie.

Średnie wyniki szkół⁷ na skali staninowej

TABELA 6. WYNIKI SZKÓŁ NA SKALI STANINOWEJ

Stanin	Przedział wyników (w %)
1	5–37
2	38–45
3	46–51
4	52–57
5	58–63
6	64–68
7	69–73
8	74–79
9	80–90

Skala staninowa umożliwia porównywanie średnich wyników szkół w poszczególnych latach. Uzyskanie w kolejnych latach takiego samego średniego wyniku w procentach nie oznacza tego samego poziomu osiągnięć.

Wyniki uczniów bez dysleksji oraz uczniów z dysleksją rozwojową

WYKRES 2. ROZKŁADY WYNIKÓW UCZNIÓW BEZ DYSLEKSJI ORAZ UCZNIÓW Z DYSLEKSJĄ ROZWOJOWĄ

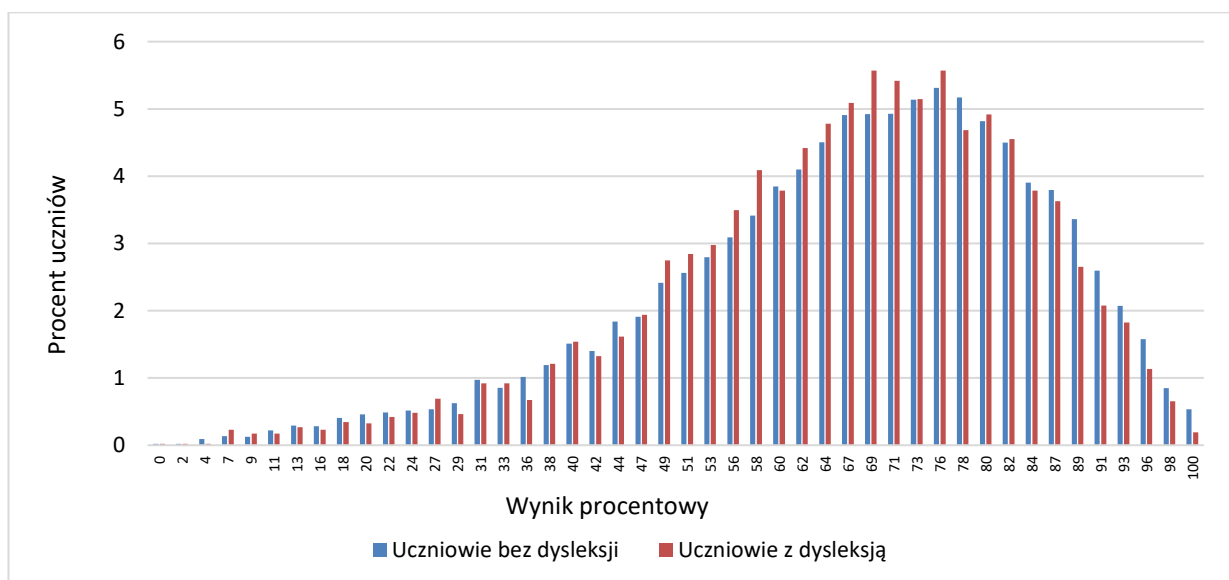

TABELA 7. WYNIKI UCZNIÓW BEZ DYSLEKSJI ORAZ UCZNIÓW Z DYSLEKSJĄ ROZWOJOWĄ – PARAMETRY STATYSTYCZNE

	Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Uczniowie bez dysleksji	15 340	2	100	69	76	67	18
Uczniowie z dysleksją rozwojową	5 207	0	100	69	69	66	17

⁷ Ilekcroć w niniejszym sprawozdaniu jest mowa o wynikach szkół w 2024 roku, przez szkołę należy rozumieć każdą placówkę, w której liczba uczniów przystępujących do egzaminu była nie mniejsza niż 5. Wyniki szkół obliczono na podstawie wyników uczniów, którzy wykonywali zadania z arkusza OPOP-100-2405.

Wyniki dziewcząt i chłopców

WYKRES 3. ROZKŁADY WYNIKÓW DZIEWCZĄT I CHŁOPCÓW

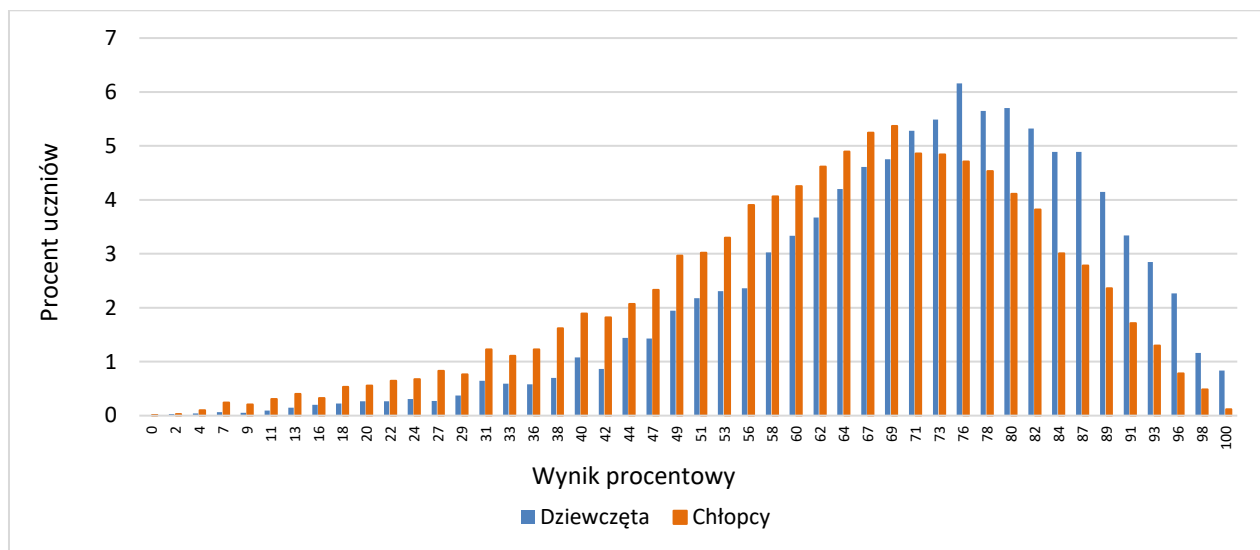

TABELA 8. WYNIKI DZIEWCZĄT I CHŁOPCÓW – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Płeć	Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Dziewczęta	9 452	4	100	73	76	71	17
Chłopcy	11 095	0	100	67	69	63	18

Wyniki uczniów a wielkość miejscowości

TABELA 9. WYNIKI UCZNIÓW W ZALEŻNOŚCI OD LOKALIZACJI SZKOŁY – PARAMETRY STATYSTYCZNE

	Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Wieś	11 166	0	100	67	69	65	18
Miasto do 20 tys. mieszkańców	2 443	4	100	67	73	64	19
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	1 935	2	100	67	76	64	19
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	5 003	4	100	76	84	74	16

Wyniki uczniów szkół publicznych i szkół niepublicznych

TABELA 10. WYNIKI UCZNIÓW SZKÓŁ PUBLICZNYCH I SZKÓŁ NIEPUBLICZNYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE

	Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Szkoła publiczna	19 527	0	100	69	76	66	18
Szkoła niepubliczna	1 020	4	100	73	67	72	16

Poziom wykonania zadań

TABELA 11. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wymagania egzaminacyjne 2024			
Numer zadania	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
1.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...]. Lektura obowiązkowa: Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> .	67%
2.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 7) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście [...]. Lektura obowiązkowa: Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> .	83%
3.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 7) charakteryzuje [...] bohaterów. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...]. Lektura obowiązkowa: Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> .	61%
4.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 8) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi. Lektura obowiązkowa: Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> .	78%
5.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 7) charakteryzuje [...] bohaterów. Lektura obowiązkowa: Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> .	68%
6.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 9) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie. Lektura obowiązkowa: Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> .	79%
7.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 4. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].	Lektury obowiązkowe. 1. Elementy retoryki. Uczeń: 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę; 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia [...] argumentów przy tworzeniu [...] tekstów argumentacyjnych.	65%
8.1.	II. Kształcenie językowe. 2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].	1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń: 4) rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (podmiot [...], okolicznik). 3. Komunikacja językowa i kultura języka.	44%
8.2.		Uczeń: 2) rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich.	43%

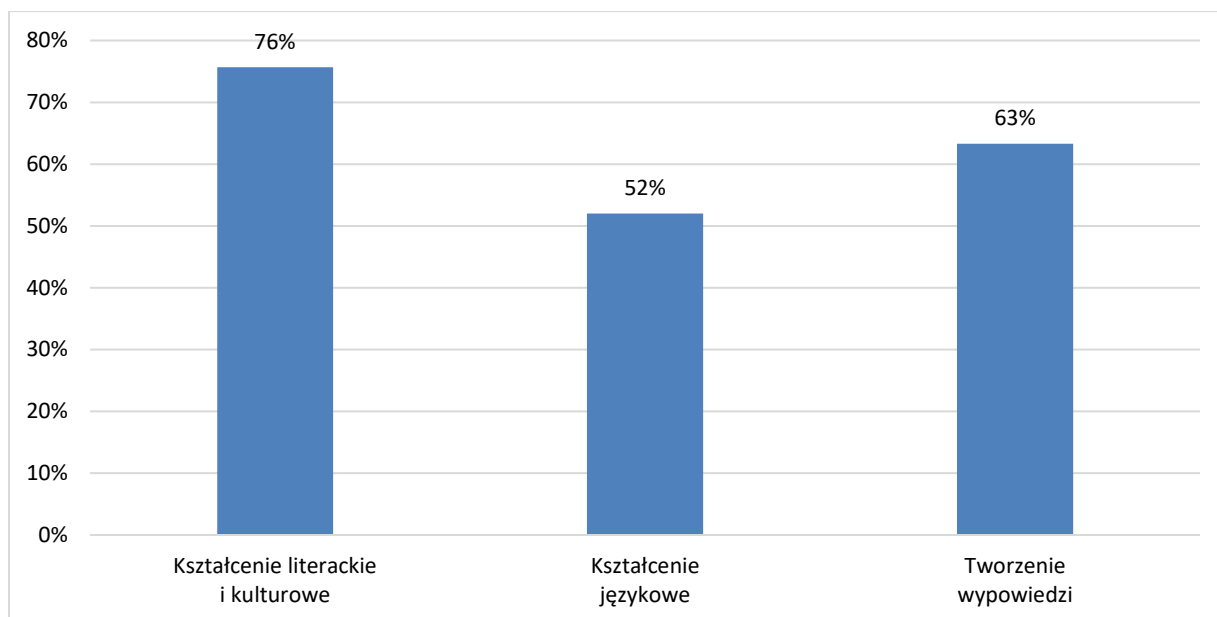
Wymagania egzaminacyjne 2024				
Numer zadania	Wymagania ogólne		Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
9.	II. Kształcenie językowe. 4. Kształcenie umiejętności poprawnego pisania zgodnego z zasadami pisowni polskiej.		4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń: 7) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: [...] przecinka [...].	55%
10.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].		2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 11) interpretuje dzieła sztuki [...]. Lektura obowiązkowa: Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> .	83%
11.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury. III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi pisemnych.		2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 1) określa temat i główną myśl tekstu. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 3) wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, [...] streszcza [...].	60%
12.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.		2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].	73%
13.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.		2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 7) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście [...].	94%
14.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.		2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].	89%
15.1.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].		2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje.	76%
15.2.	2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].		5) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.	67%
16.	II. Kształcenie językowe. 4. Kształcenie umiejętności poprawnego pisania zgodnego z zasadami pisowni polskiej.		4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń: 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym.	66%
17.	Treść i forma	III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi pisemnych.	2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 2) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: ogłoszenie [...].	65%
	Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna	II. Kształcenie językowe. 4. Kształcenie umiejętności poprawnego pisania zgodnego z zasadami pisowni polskiej.	4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń: 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym; 7) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych [...].	34%
				55%

Wymagania egzaminacyjne 2024				
Numer zadania	Wymagania ogólne		Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
18.	Realizacja tematu wypowiedzi	<p>I. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <p>1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].</p> <p>2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...].</p> <p>3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej [...].</p> <p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi pisemnych.</p>	<p>1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 15) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji. Lektury obowiązkowe.</p> <p>2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 2) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] rozprawka, opowiadanie [...].</p>	91%
	Elementy retoryczne / Elementy twórcze	<p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi pisemnych.</p> <p>4. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].</p>	<p>1. Elementy retoryki. Uczeń: 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę; 2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi [...]; 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych); 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki [...]; 5) odróżnia przykład od argumentu; 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego; 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.</p> <p>2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 2) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] rozprawka, opowiadanie [...].</p>	68%
	Kompetencje literackie i kulturowe	<p>I. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <p>1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].</p> <p>2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...].</p> <p>3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej [...].</p>	<p>1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 15) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji; 20) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].</p> <p>Lektury obowiązkowe.</p>	81%

Wymagania egzaminacyjne 2024				
Numer zadania	Wymagania ogólne		Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
	Kompozycja tekstu	<p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>1. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi pisemnych.</p> <p>3. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych, dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu.</p>	<p>1. Elementy retoryki. Uczeń:</p> <p>2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi [...];</p> <p>3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);</p> <p>4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki [...];</p> <p>5) odróżnia przykład od argumentu;</p> <p>6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego.</p> <p>2. Mówienie i pisanie. Uczeń:</p> <p>2) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] rozprawka, opowiadanie [...].</p>	84%
	Styl	<p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>1. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi pisemnych.</p> <p>3. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych, dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu.</p>	<p>1. Elementy retoryki. Uczeń:</p> <p>3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych).</p> <p>2. Mówienie i pisanie. Uczeń:</p> <p>2) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] rozprawka, opowiadanie [...].</p>	89%
	Język	<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.</p>	<p>3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:</p> <p>2) rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;</p> <p>4) świadomie posługuje się różnymi formami językowymi [...].</p>	37%
	Ortografia	<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.</p>	<p>4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:</p> <p>1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym.</p>	41%
	Interpunkcja	<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.</p>	<p>4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:</p> <p>7) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych [...].</p>	41%

Poziom wykonania zadań w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

WYKRES 4. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ W ZAKRESIE POSZCZEGÓLNYCH OBSZARÓW UMIEJĘTNOŚCI

Podstawowe informacje o arkuszach dostosowanych

Opis arkusza dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera

Arkusz zadań z zakresu języka polskiego dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (OPOP-200-2405) zawierał 20 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Uczniowie otrzymali arkusz dostosowany pod względem merytorycznym: inne teksty niż w arkuszu standardowym, wyjaśnione słownictwo do tekstów źródłowych, uproszczone polecenia do zadań, oraz graficznym: wyróżniono informację o numerze każdego zadania i liczbie punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie, zwiększono odstępy między wierszami w tekstach i zastosowano pionowy układ odpowiedzi. Przy każdym zadaniu zamkniętym umieszczono informację o sposobie zaznaczenia właściwej odpowiedzi.

Wyniki uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera

WYKRES 5. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

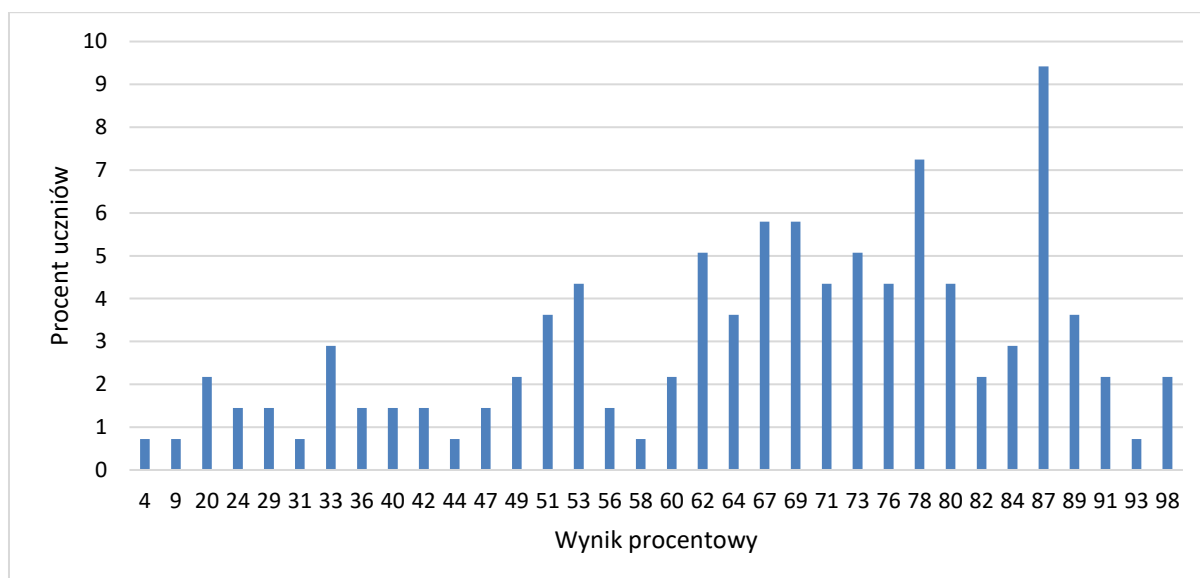

TABELA 12. WYNIKI UCZNIÓW Z AUTYZMEM, W TYM Z ZESPOŁEM ASPERGERA – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
138	4	98	69	87	66	20

Opis arkusza dla uczniów słabowidzących i uczniów niewidomych

Arkusze z zakresu języka polskiego dla uczniów słabowidzących i uczniów niewidomych (OPOP-400-2405, OPOP-500-2405, OPOP-600-2405) zostały przygotowane na podstawie arkusza standardowego.

Uczniowie słabowidzący otrzymali arkusze, w których dostosowano wielkość czcionki: OPOP-400-2405 – Arial 16 pkt, OPOP-500-2405 – Arial 24 pkt. Dla uczniów niewidomych przygotowano arkusz w brajlu.

Wyniki uczniów słabowidzących i uczniów niewidomych

WYKRES 6. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

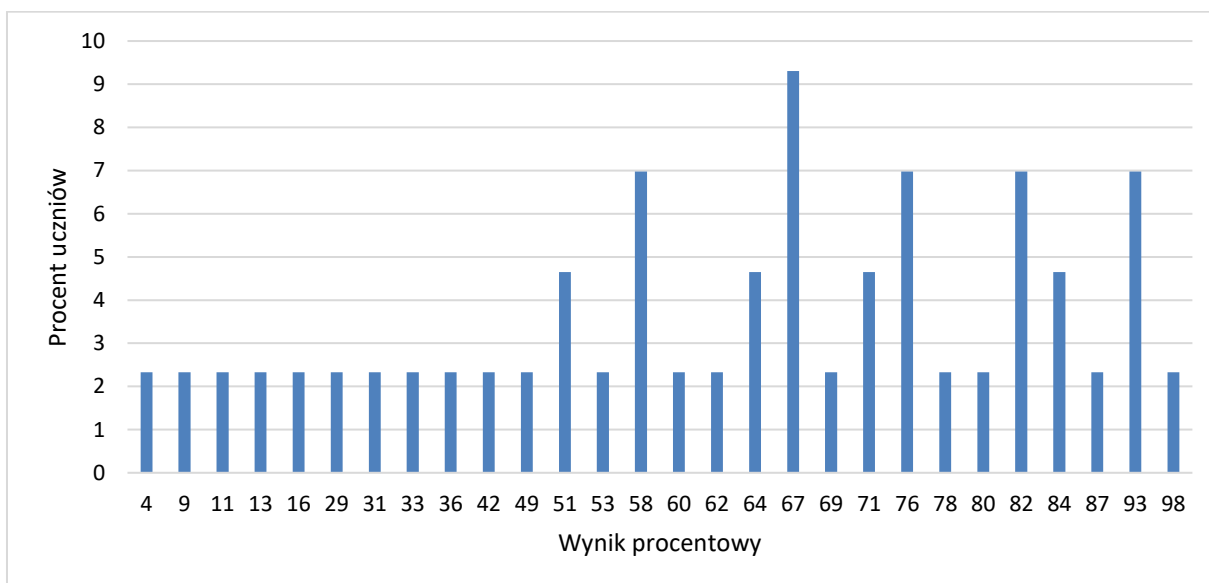

TABELA 13. WYNIKI UCZNIÓW SŁABOWIDZĄCYCH I UCZNIÓW NIEWIDOMYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
58	4	100	63	69	59	22

Opis arkusza dla uczniów słabosłyszących i uczniów niesłyszących

Uczniowie słabosłyszący i niesłyszący rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-700-2405. Arkusz zawierał 20 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego) oraz tekstu nieliterackiego (*O wynalazkach...*). W obu tekstach dodano przypisy. Zadanie 20. wymagało od ucznia napisania wypracowania (rozprawka albo opowiadanie) na jeden z dwóch tematów do wyboru. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów.

Wyniki uczniów słabosłyszących i uczniów niesłyszących

WYKRES 7. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

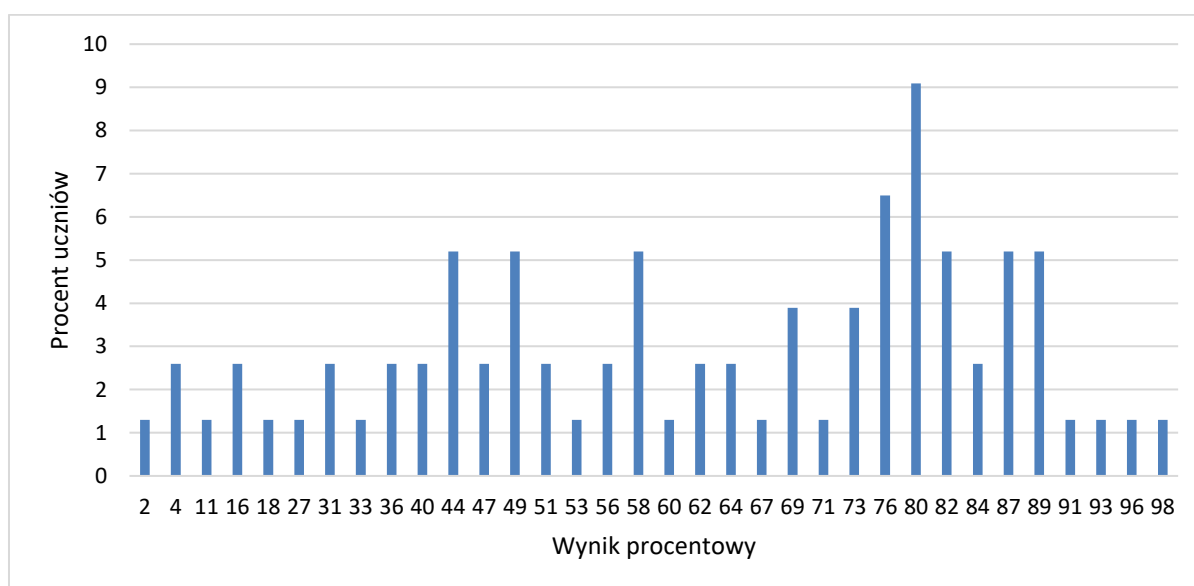

TABELA 14. WYNIKI UCZNIÓW SŁABOSŁYSZĄCYCH I UCZNIÓW NIEŚŁYSZĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
77	2	98	64	80	61	24

Opis arkusza dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-800-2405. Arkusz zawierał 20 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 20 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Opowieści wigilijnej* Charlesa Dickensa) oraz tekstu nieliterackiego (*Co daje nam kontakt ze sztuką?*). Zadania otwarte w tej części arkusza sprawdzały m.in. umiejętność napisania ogłoszenia oraz znajomość treści i problematyki wybranych lektur obowiązkowych. W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym – rozprawkę albo wypowiedź o charakterze twórczym – opowiadanie.

Wyniki uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

WYKRES 8. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

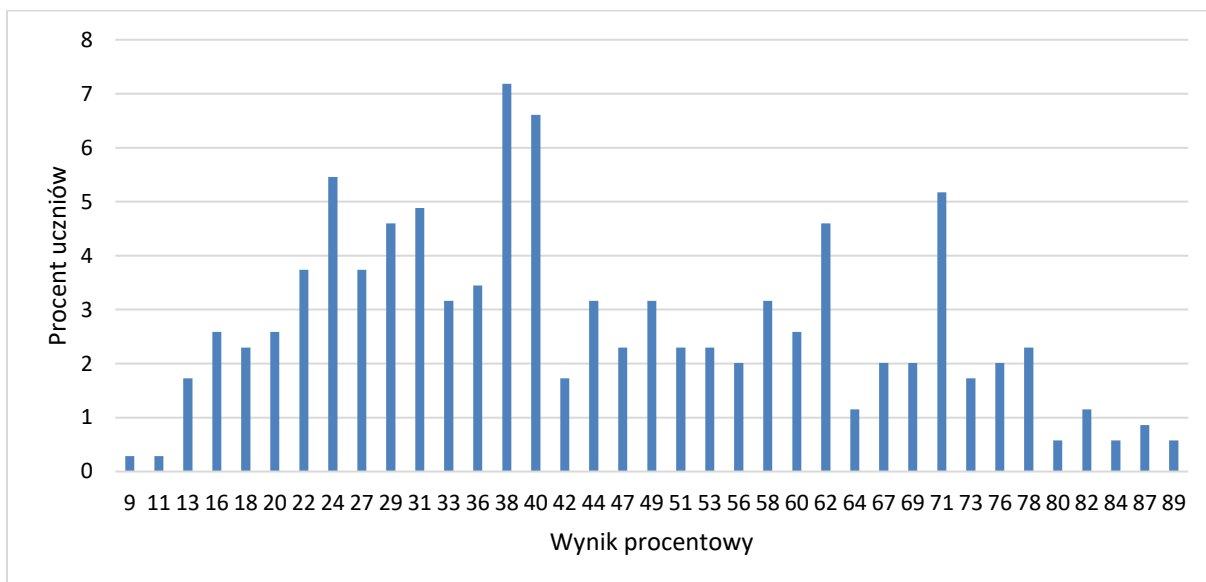

TABELA 15. WYNIKI UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU LEKKIM – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
348	9	89	40	38	45	19

Opis arkusza dla uczniów z afazją

Uczniowie z afazją rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-900-2405. Arkusz zawierał 20 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 19 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego) oraz tekstu nieliterackiego (*O wynalazkach...*). Zadania otwarte w tej części arkusza sprawdzały m.in. umiejętność wyrażania opinii na dany temat, napisania ogłoszenia oraz znajomość treści i problematyki wybranych lektur obowiązkowych. W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: rozprawkę albo opowiadanie. Uczniowie otrzymali zadania dostosowane pod względem merytorycznym oraz graficznym: wyróżniono informację o numerze każdego zadania i liczbie punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie, uproszczono polecenia do zadań, wyróżniono graficznie treść niektórych zadań zamkniętych. Przy każdym zadaniu zamkniętym umieszczono informację o sposobie zaznaczenia właściwej odpowiedzi.

Wyniki uczniów z afazją

WYKRES 9. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

TABELA 16. WYNIKI UCZNIÓW Z AFAZJĄ – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
129	2	93	58	69	55	24

Opis arkusza dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym

Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-Q00-2405. Arkusz zawierał 20 zadań i składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 19 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego) oraz tekstu nieliterackiego (*O wynalazkach*). Zadania otwarte w tej części arkusza sprawdzały m.in. umiejętność wyrażania opinii na dany temat, napisania ogłoszenia oraz znajomość treści i problematyki wybranych lektur obowiązkowych. W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: rozprawkę albo opowiadanie. Uczniowie otrzymali zadania dostosowane pod względem merytorycznym oraz graficznym, wyróżniono informację o numerze każdego zadania i liczbie punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie.

Wyniki uczniów z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym

TABELA 17. WYNIKI UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHOWĄ SPOWODOWANĄ MÓZGOWYM PORĄŻENIEM DZIECIĘCYM – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
9	-	-	-	-	-	-

*Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Opis arkusza dla uczniów, o których mowa w art. 94a ust. 1 ustawy (cudzoziemcy)

Uczniowie, o których mowa w art. 94a ust. 1 ustawy (cudzoziemcy), rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-C00-2405. Arkusz zawierał 20 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Pierwsza część zawierała 19 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego) oraz tekstu nieliterackiego (*O wynalazkach*). Zadania otwarte w tej części arkusza sprawdzały m.in. umiejętność wyrażania opinii na dany temat, napisania zaproszenia oraz znajomość treści i problematyki wybranych lektur obowiązkowych. W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: rozprawkę albo opowiadanie. Arkusz został dostosowany w taki sposób, aby ograniczona znajomość języka polskiego zdających pozwoliła im zrozumieć czytany tekst (teksty źródłowe oraz polecenia zadań). W obu tekstach źródłowych dodano przypisy. Uczniowie otrzymali zadania dostosowane pod względem merytorycznym oraz leksykalnym.

Wyniki uczniów, o których mowa w art. 94a ust. 1 ustawy (cudzoziemcy)

WYKRES 10. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

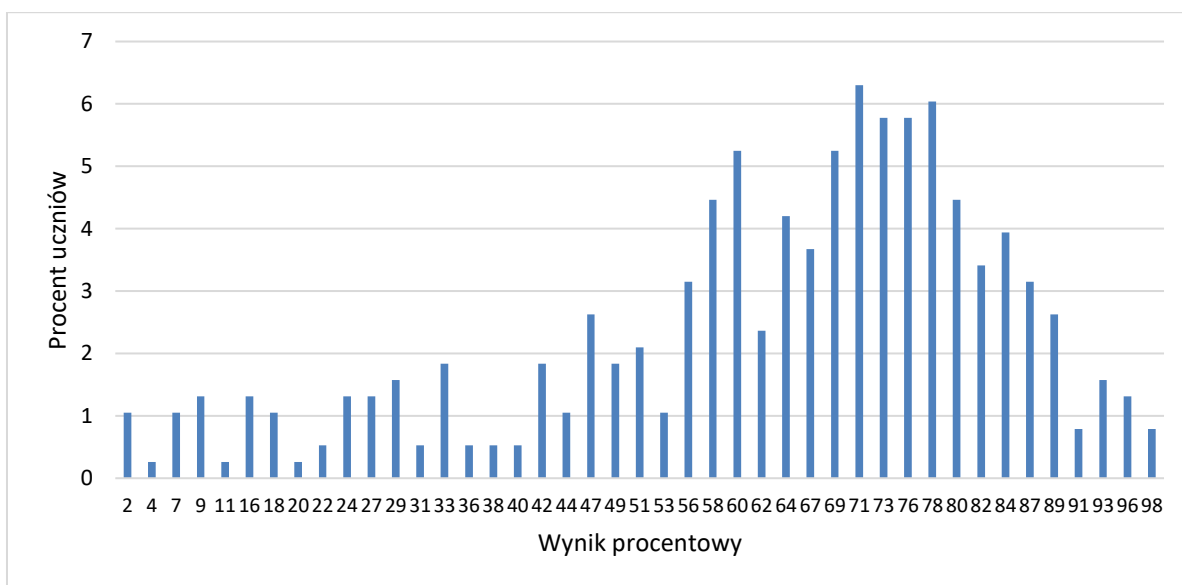

TABELA 18. WYNIKI UCZNIÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 94A UST. 1 USTAWY (CUDZOZIEMCY) – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
381	2	98	69	71	63	22

Opis arkusza dla uczniów z zaburzeniem widzenia barw

Uczniowie z zaburzeniem widzenia barw rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-K00-2405. Arkusz zawierał 18 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 17 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego) oraz tekstu nieliterackiego (*O szczęściu* Frédérica Lenoira). Wszystkie ilustracje, grafiki i tekst ikoniczny były w odcieniach szarości.

Wyniki uczniów z zaburzeniem widzenia barw

TABELA 19. WYNIKI UCZNIÓW Z ZABURZENIEM WIDZENIA BARW – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
8	-	-	-	-	-	-

*Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających

Opis arkusza dla uczniów obywateli Ukrainy

Uczniowie obywatele Ukrainy rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOU-C00-2405. Arkusz zawierał 20 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Pierwsza część zawierała 19 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego) oraz tekstu nieliterackiego (*O wynalazkach*). Zadania otwarte w tej części arkusza sprawdzały m.in. umiejętność wyrażania opinii na dany temat, napisania ogłoszenia oraz znajomość treści i problematyki wybranych lektur obowiązkowych. W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: rozprawkę albo opowiadanie. Arkusz został dostosowany w taki sposób, aby ograniczona znajomość języka polskiego zdających pozwoliła im zrozumieć czytany tekst. Polecenia do zadań zostały zapisane w języku polskim oraz w języku ukraińskim.

Wyniki uczniów obywateli Ukrainy

WYKRES 11. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

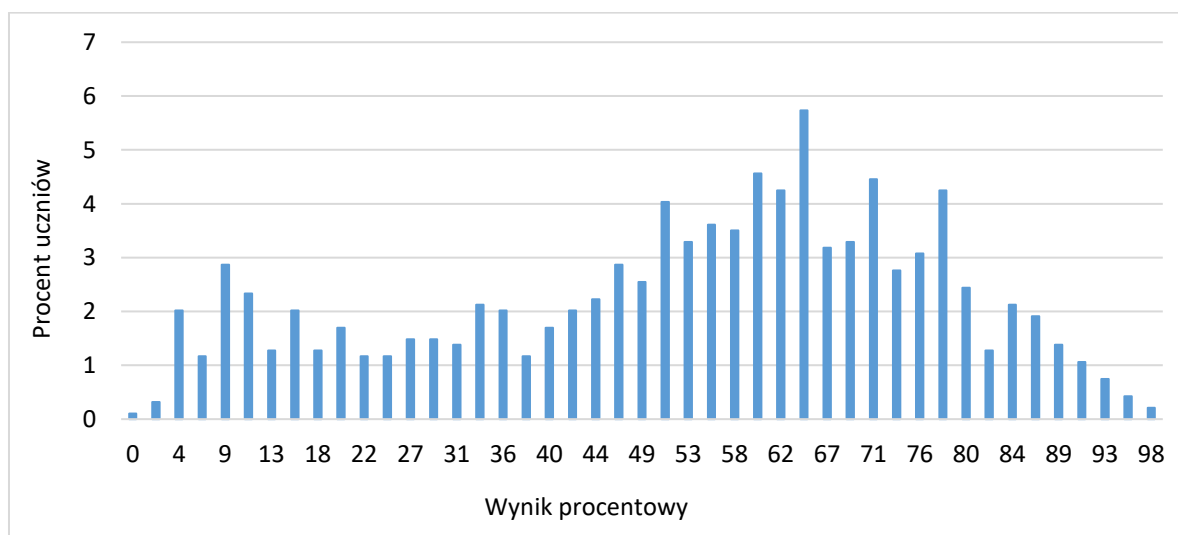

TABELA 20. WYNIKI UCZNIÓW OBYWATELI UKRAINY – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
942	0	98	58	64	53	24

Komentarz

Wioletta Łakoma-Sabat (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Małgorzata Pastusiak (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu)
Danuta Marchlewska (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie)

Na tegorocznym egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego uczniowie rozwiązywali zadania zamknięte i otwarte obejmujące treści zapisane w wymaganiach egzaminacyjnych. Zadania sprawdzały stopień opanowania umiejętności zawartych w wymaganiach ogólnych i szczegółowych.

Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza zawierała 2 wiązki zadań – łącznie 17 zadań – skupionych wokół tekstów zamieszczonych w arkuszu – tekstu literackiego oraz tekstu nieliterackiego. Druga część to wypracowanie.

Pierwsza wiązka (zadania 1.–6. oraz 8.–10.) odnosiła się do fragmentu i całego utworu Aleksandra Kamińskiego pt. *Kamienie na szaniec*. Zadania sprawdzały nie tylko znajomość lektury obowiązkowej, ale także stopień opanowania umiejętności z zakresu czytania utworów literackich, odbioru tekstów kultury oraz kształcenia językowego.

Druga wiązka (zadania 11.–14.) odnosiła się do tekstu *O szczęściu* Frédérica Lenoira. Zadania sprawdzały umiejętność odbioru tekstów kultury, umiejętność wnioskowania i argumentowania oraz kompetencje z zakresu kształcenia językowego.

W arkuszu znalazły się również zadania wymagające od uczniów umiejętności odczytywania tekstów poetyckich (zadanie 15.), sprawdzające znajomość lektur obowiązkowych (zadanie 7.) oraz umiejętność tworzenia formy użytkowej – ogłoszenia (zadanie 17.).

Zadania w obu wiązках sprawdzały umiejętności zapisane przede wszystkim w trzech obszarach podstawy programowej: *Kształcenie literackie i kulturowe*, *Kształcenie językowe*, *Tworzenie wypowiedzi*.

W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym – *Napisz rozprawkę, w której rozważysz trafność stwierdzenia, że warto pomagać innym. W argumentacji odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego* albo wypowiedź o charakterze twórczym – *Bez ciebie nie poradziłbym/poradziłabym sobie w tej sytuacji... Napisz opowiadanie o przygodzie z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej, którego pomoc sprawiła, że Wasza przygoda zakończyła się szczęśliwie. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową. Pisemna wypowiedź zdającego powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.*

Umiejętność czytania utworów literackich i odbioru tekstów kultury

Umiejętność czytania utworów literackich i odbioru tekstów kultury na tegorocznym egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego była sprawdzana za pomocą zadań zamkniętych różnego typu oraz zadań otwartych krótkiej odpowiedzi. Zadania dotyczące tego obszaru umiejętności odnosiły się zarówno do fragmentu lektury obowiązkowej, jak i tekstu

nieliterackiego. Zadania omówione poniżej zostały przygotowane do fragmentu *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego.

Zadanie 1. dotyczyło sytuacji opisanej w przytoczonym w arkuszu fragmencie lektury obowiązkowej. Weryfikując dwie kluczowe dla zaprezentowanej sceny informacje, uczeń musiał wykazać się umiejętnością wyszukiwania istotnych informacji w tekście.

Za rozwiązanie tego zadania 1 punkt uzyskało 64% tegorocznych ósmoklasistów.

Za pomocą zadania 2. badano, czy tegoroczni ósmoklasiści potrafią wyciągać wnioski z przesłanek zawartych w tekście. Dla zdających zadanie to okazało się łatwe – 78% uczniów poprawnie wskazało informację dotyczącą Zośki – trzeciego, nieuczestniczącego bezpośrednio w opisanych we fragmencie działaniach, bohatera utworu.

W zadaniu 3. udzielenie poprawnej odpowiedzi wymagało od uczniów wyjaśnienia, że wskazana w poleceniu cecha bohatera znajduje potwierdzenie w działaniach przez niego podejmowanych i opisanych we fragmencie *Kamieni na szaniec*. Potrzebne informacje uczniowie mogli znaleźć w pierwszym akapicie tekstu.

Poniżej zamieszczono przykładowe rozwiązania zadania 3. ocenione na 1 punkt¹.

Przykład 1.

Alek zawsze ruszał sam na zrywanie niemieckich flag. Wyróżniał się na tle innych swoją ambicją, podejmując się większych wyzwań. Gdy jego koledzy zrywali mniejsze flagi z mało ruchliwych ulic, Alek podejmował się zrywania dziesięciometrowych flag z gmachów na najbardziej zaludnionych ulicach.

Przykład 2.

Fakt, że silnie grała w Alku ambicja sprawiał, że jego działania były bardzo ryzykowne. Chciał robić jak najwięcej i jak najlepiej, np. zrywał flagi tylko z miejsc najbardziej wyróżniających się.

Przykład 3.

Dzięki ambicji Alka podejmowane przez niego działania były: szybsze, bardziej ryzykowne i sprytne. Nie każdy miał taką odwagę i ambicję.

Autorzy przytoczonych przykładów poprawnie dostrzegli, że ambicja bohatera wpływała na wyróżniający się, wyjątkowy charakter podejmowanych przez niego działań, choć, odwołując się do tekstu, zdecydowali się na różny stopień uszczegółowienia swoich odpowiedzi.

W rozwiązaniach tego zadania, uznanych za niepoprawne, uczniowie najczęściej pomijali wymagane w poleceniu odwołanie do przytoczonego fragmentu, formułując wyjaśnienie zawierające odwołanie do innych fragmentów tekstu lub ogólnie – postawy bohatera zaprezentowanej w utworze.

Za błędne uznano m.in. następujące rozwiązania.

Przykład 4.

¹ Prezentowane w sprawozdaniu przykładowe rozwiązania do zadań otwartych krótkiej odpowiedzi oraz wypracowania są oryginalnymi pracami uczniowskimi.

Fakt, że w Alku silnie grała ambicja wpływał na jego działania, ponieważ nie bał się stawiać czoła Niemcom i chciał czynnie pomagać ocalić ojczyznę.

Przykład 5.

Fakt, że silnie grała w Alku ambicja, wpływał na podejmowane przez niego działania pozytywnie, ambicja zachęcała go do kolejnych akcji Małego Sabotażu.

Za odpowiedzi, które świadczyły o niezrozumieniu sformułowania *silnie grała w Alku ambicja*, również przyznawano 0 punktów.

Oto przykłady takich rozwiązań.

Przykład 6.

Silnie grała w Alku ambicja oznacza, że Alek był pewny siebie i inni patrzyli na niego z podziwem.

Przykład 7.

Grała w nim ambicja tak, że był z siebie zadowolony.

Zadanie 3. było dla ósmoklasistów umiarkowanie trudne. Poprawnie rozwiązało je 52% uczniów przystępujących do egzaminu.

Zadanie 4. polegało na wskazaniu wśród zaproponowanych sformułowań określenia synonimicznego do sformułowania, za pomocą którego w przytoczonym fragmencie opisany został charakter działań podejmowanych przez Zośkę. Przenośne znaczenie sformułowania *brał żywy i bezpośredni udział* poprawnie odczytało 74% uczniów.

Za pomocą zadania 5. sprawdzano umiejętność charakteryzowania bohaterów. Zadaniem ucznia było uzasadnienie, że zamieszczone w przytoczonym fragmencie słowa charakteryzujące Alka znajdują potwierdzenie także w innych fragmentach tej lektury. Uczniowi wskazane zostało konkretne wydarzenie – *Akcja Kopernik*, a dzięki dołączonej do zadania ilustracji zdający mógł przypomnieć sobie, czego wspomniana akcja dotyczyła.

Przykłady poprawnych rozwiązań – odpowiedzi, w których uczniowie wyjaśnili, na czym polegała trudność *Akcji Kopernik* i dzięki temu dowiedli, że *Alek potrafił decydować się na czyny niełatwe* – zamieszczono poniżej.

Przykład 8.

Powyższa ilustracja nawiązuje do ściągnięcia niemieckiej tabliczki z pomnika Kopernika przez Alka. Akcja była trudna i wiązała się z niebezpieczeństwem, ponieważ pomnik znajdował się niedaleko patrolu niemieckiej policji, a sama tabliczka była bardzo ciężka i jej upadek był bardzo głośny. Nie było to proste zadanie, ale Alek się na nie zdecydował bez wahania.

Przykład 9.

Alek potrafił decydować się na czyny niełatwe. Pokazuje to akcja kopernikowska, którą przeprowadził chłopak. Na ilustracji przedstawiony jest pomnik Mikołaja Kopernika, z którego

Alek zjął niemiecką tablicę. Trudność tego zadania polegała na tym, że w pobliżu znajdował się posterunek policji, więc było to ryzykowne zadanie, ale zakończone sukcesem.

Przykład 10.

Alek potrafił decydować się na czyny nietatwe, ponieważ był odważny. Podczas akcji Kopernik Alek musiał odkręcić tablicę z pomnika; trudność tej akcji polegała na tym, że plac, na którym stał pomnik znajdował się w pobliżu żandarmerii niemieckiej.

Aby uzyskać punkt za rozwiązanie zadania należało wykazać się znajomością treści lektury obowiązkowej, w tym kilku istotnych szczegółów dotyczących jednej z najbardziej spektakularnych akcji, w których uczestniczył Alek.

Okazało się jednak, że w przypadku wielu uczniów poprawne przywołanie konkretnych wydarzeń z lektury obowiązkowej było tym wymaganiem, któremu nie udało się sprostać. Punktu za rozwiązanie zadania nie otrzymali także ci zdający, którzy w swojej odpowiedzi pominęli wymagane w poleceniu wyjaśnienie, na czym polegała trudność *Akcji Kopernik*.

Poniżej zamieszczono przykłady rozwiązań ocenionych na 0 punktów.

Przykład 11.

Bohater „Kamieni na szaniec”, Alek, potrafił decydować się na czyny nietatwe, ponieważ nie wiedział, czy przeżyje tę akcję, ale mimo wszystko chciał uratować przyjaciela.

Przykład 12.

Trudność tej akcji polegała na tym, że Alek miał za zadanie ściągnąć niemiecką tabliczkę z posągu Kopernika i odkryć polską. Ta akcja zakończyła się sukcesem i Alek dostał nowy pseudonim po tej akcji – „Kopernicki”.

Zadanie 5. poprawnie rozwiązało 60% uczniów przystępujących do egzaminu, co oznacza, że dla tegorocznych ósmoklasistów było to zadanie umiarkowanie trudne.

Zadanie 6. polegało na ułożeniu zgodnie z porządkiem chronologicznym kluczowych wydarzeń związanych z losami głównych bohaterów *Kamieni na szaniec*.

W pełni poprawnie zadanie rozwiązała ponad połowa ósmoklasistów – 63% uczniów wykazało się bardzo dobrą znajomością treści lektury obowiązkowej, uzyskując 2 punkty. Niższy wynik, 1 punkt, uzyskali ci uczniowie, którzy popełnili jeden lub dwa błędy. W tej grupie znalazło się 17% ósmoklasistów przystępujących do egzaminu.

Zadanie okazało się dla uczniów łatwe – poziom opanowania tej umiejętności to 72%.

Umiejętność odbioru tekstu i wyszukiwania w nim potrzebnych informacji sprawdzano w arkuszu również za pomocą zadań odnoszących się do tekstu nieliterackiego.

Rozwiązując trzy kolejne zadania zamknięte: zadanie 12., zadanie 13. i zadanie 14., uczniowie musieli się wykazać umiejętnością wyszukiwania w tekście nieliterackim potrzebnych informacji i wnioskowania na podstawie przesłanek w nim zawartych. Dla sprawdzenia tych umiejętności wybrano zadania zamknięte różnego typu. W dwóch pierwszych wskazano uczniom akapity, do których powinni sięgnąć, realizując polecenie; w trzecim zadaniu uczeń musiał samodzielnie dotrzeć do potrzebnych informacji.

W zadaniu 12. należało wskazać pytanie, na które odpowiedź znajdowała się w 3. akapicie tekstu Frédérica Lenoira *O szczęściu*. Spośród tegorocznych ośmioklasistów 70% poprawnie zdecydowało, że we wskazanym akapicie autor poświęcił uwagę rozważaniom dotyczącym związku między poczuciem szczęścia a podejmowaniem wyborów.

Kolejne zadanie było najłatwiejszym zadaniem w całym arkuszu, a 1 punkt za jego rozwiązanie uzyskało 92% zdających. Poprawnie odczytali oni wyrażone w 4. akapicie przekonanie autora dowodzącego, że szczęście jest osiągnięte w wyniku realizacji wyznaczonych celów.

Trzecie z wymienionych zadań wymagało wyszukania w tekście dwóch informacji dotyczących wpływu trudnych doświadczeń na nasz rozwój i związku między planowaniem swoich działań i osiągnięciem szczęścia. Zadanie poprawnie rozwiązało 86% uczniów.

Szczególnym zadaniem, za pomocą którego sprawdzano wiadomości i umiejętności z zakresu *Kształcenia literackiego i kulturowego*, było zadanie 15. Wykorzystano w nim odrębny tekst literacki – wiersz *Dar* Czesława Miłosza i wokół niego zbudowano dwuczęściowe zadanie. W części pierwszej uczeń miał scharakteryzować podmiot liryczny wiersza, w drugiej – porównać koncepcje szczęścia zaprezentowane w wierszu i w tekście nieliterackim zamieszczonym w arkuszu.

Zadanie 15.1. polegało na wybraniu spośród zaproponowanych pięciu sformułowań tych trzech, które odnosiły się do postawy podmiotu lirycznego wiersza *Dar*. Zadanie było dla tegorocznych ósmoklasistów łatwe. Poprawne odpowiedzi: akceptacja siebie, odczuwanie spokoju oraz kontakt ze światem przyrody wskazało 71% uczniów.

Zadanie 15.2. wymagało od ucznia odczytania sensu wiersza Czesława Miłosza i dostrzeżenia, że postawa afirmacji życia jest dla podmiotu lirycznego źródłem szczęścia. Następnie zadaniem ucznia było zestawienie odczytanego przesłania wiersza z puentą tekstu *O szczęściu*, którą jego autor zapisał, posługując się słowami francuskiego filozofa Alaina – *Nie może być szczęśliwy ten, kto tego nie pragnie; dlatego trzeba chcieć swojego szczęścia i je tworzyć*.

Zadanie było dla uczniów umiarkowanie trudne; poprawnej odpowiedzi na pytanie, czy słowa filozofa mogą stanowić komentarz do wiersza *Dar* wraz z uzasadnieniem swojego stanowiska udzieliło 59% uczniów przystępujących do egzaminu.

Poniżej zamieszczono przykłady odpowiedzi ocenionych na 1 punkt.

Przykład 13.

Myślę, że opinia filozofa Alaina może stanowić komentarz do wiersza „Dar”, ponieważ w tym wierszu podmiot liryczny dążył do osiągnięcia swojego celu i teraz cieszy się spokojem oraz szczęściem, a opinia Alaina wskazuje na to, że żeby być szczęśliwym, trzeba chcieć swojego szczęścia.

Przykład 14.

Uważam, że opinia filozofa Alaina: „nie może być szczęśliwy ten, kto tego nie pragnie, dlatego trzeba chcieć swojego szczęścia i je tworzyć”, może stanowić komentarz do wiersza

„Dar”, ponieważ bohater tekstu pragnął być szczęśliwym i tworzył swoje szczęście dzięki spokojowi, jaki go otaczał.

Przykład 15.

Myślę, że opinia filozofa Alaina może stanowić komentarz do wiersza „Dar”, ponieważ podmiot liryczny, pragnąc szczęścia, zaczyna doceniać drobne rzeczy, np. piękno natury. Dzięki takiemu podejściu może być szczęśliwy.

Przykład 16.

Moim zdaniem opinia filozofa Alaina może stanowić komentarz do wiersza „Dar”. Uważam tak, ponieważ podmiot liryczny robi to, co zapewnia mu szczęście. Nie ma rzeczy, której by pragnął, ale nie osiągnął, lub komuś zazdrościł. Żyje w taki sposób, że to, co ma, mu wystarcza i to, co robi, sprawia, że czuje równowagę.

Przykład 17.

Moim zdaniem opinia filozofa Alaina „nie może być szczęśliwy ten, kto tego nie pragnie; dlatego trzeba chcieć swojego szczęścia i je tworzyć” może stanowić komentarz do wiersza „Dar”, ponieważ podmiot liryczny w wierszu sam odpowiada za swoje szczęście. Przestał myśleć o złych chwilach, zaakceptował to, kim jest, co uczyniło go szczęśliwym.

W przywołanych rozwiązaniach uczniowie trafnie zinterpretowali wybrane elementy przedstawionego obrazu poetyckiego, istotne z punktu widzenia przyjętego stanowiska i przedstawionej argumentacji. Dostrzegali więc w postawie osoby mówiącej wyrzeczenie się chęci posiadania, odrzucenie złych emocji, radość z kontaktu z naturą, samoakceptację, przekonanie, że zwykłe życie, codzienność, drobne czynności mogą być traktowane jako rodzaj aktywności, w której widzieć można podobieństwo do postawy *tworzenia szczęścia* zalecanej przez Alaina.

Większość uczniów znajdowała w słowach Alaina trafny komentarz do wiersza Czesława Miłosza, a tylko w nielicznych pracach uzasadniano, że postawy zaprezentowane w obu tekstach są różne. Oczywiście i takie odpowiedzi mogły zostać uznane za poprawne, jeśli tylko stanowisko zostało wsparte uzasadnieniem wynikającym z poprawnej interpretacji tekstu poetyckiego. Przykłady takich rozwiązań zaprezentowano poniżej.

Przykład 18.

Uważam, że opinia filozofa Alaina nie może być komentarzem do wiersza „Dar”. Sądzę tak, ponieważ opinia mówi o tym, że aby być szczęśliwym, trzeba tego chcieć. Natomiast w wierszu podmiot liryczny mówi, że jest spokojny, nic nie musi i panuje w nim spokój oraz nie stara się być szczęśliwy, tylko po prostu taki jest.

Przykład 19.

Uważam, że opinia filozofa Alaina nie może być komentarzem wiersza Czesława Miłosza, ponieważ w swoim wierszu autor pisze o stanie szczęścia, w którym jest obecnie. Nie nawiązuje on do pragnienia szczęścia. Natomiast filozof opisuje, w jaki sposób można stać się człowiekiem usatysfakcjonowanym z życia.

Przyczyn niepowodzenia tej części uczniów, którzy nie uzyskali punktu za rozwiązanie zadania, upatrywać można w zdecydowanej większości wypowiedzi w błędnym odczytaniu

prześlania wiersza Czesława Miłosza. W innych z kolei przypadkach – w niedostatkach w zakresie umiejętności interpretacyjnych. Te niedostatki autorzy niektórych wypowiedzi próbowali ukryć, parafrazując tekst wiersza lub wplatając w swoją wypowiedź refleksje nie dotyczące problemu przedstawionego w poleceniu do zadania, a związane z pojęciem szczęścia w ogóle.

Oto przykłady rozwiązań ocenionych na 0 punktów.

Przykład 20.

Moim zdaniem opinia filozofa Alaina „nie może być szczęśliwy ten, kto tego nie pragnie, dlatego trzeba chcieć swojego szczęścia i je tworzyć”, może stanowić komentarz do wiersza „Dar” Czesława Miłosza, ponieważ podmiot liryczny nie robi nic, co sprawiłoby mu szczęście, radość, więc wydaje mi się, że tego nie pragnie, dlatego też nie może być szczęśliwy.

Przykład 21.

Nie może, ponieważ według filozofa Alaina trzeba chcieć być szczęśliwym i pokonując przeszkody, dotrzeć do tego, a w tekście Czesława Miłosza podmiot liryczny doznaje nagłego szczęścia nawet go nie pragnąc. Podmiot liryczny pracuje w ogrodzie, co nie symbolizuje chęci szczęścia.

Przykład 22.

Opinia filozofa Alaina może stanowić komentarz do wiersza „Dar”, ponieważ w utworze „Dar” Czesław Miłosz chciał, aby wszystkie jego problemy oraz bóle były zapomniane.

Przykład 23.

Tak, może. Jeżeli człowiek nie będzie dążył do celu, którym jest bycie szczęśliwym, to nie uzyska on tego szczęścia. Aby faktycznie je zdobyć, trzeba być ambitnym, zawziętym, a najważniejsze wytrwałym. Cierpliwość to podstawa oraz klucz do sukcesu.

Wyniki uzyskane przez uczniów za rozwiązanie zadań sprawdzających umiejętność czytania utworów literackich i odbioru tekstów kultury świadczą o tym, że umiejętność ta została dobrze opanowana przez tegorocznych ósmoklasistów. Wśród jedenastu zadań z tego obszaru jedno zadanie było bardzo łatwe, sześć – łatwych, a cztery – umiarkowanie trudne. Zważywszy na istotne znaczenie tych umiejętności w procesie kształcenia i samokształcenia, można sądzić, że tegoroczni absolwenci szkół podstawowych są dobrze przygotowani do korzystania z nich i ich rozwijania na kolejnych etapach nauki.

Umiejętności argumentacyjne; odwoływanie się do lektur

Znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych oraz umiejętność formułowania wypowiedzi argumentacyjnej sprawdzana jest na egzaminie ósmoklasisty zarówno w zadaniach krótkiej odpowiedzi, jak i w wypracowaniu.

Poziom opanowania kluczowych umiejętności retorycznych, a także umiejętność funkcjonalnego odwoływania się do treści lektur przez uczniów kończących drugi etap edukacyjny badano na tegorocznym egzaminie za pomocą zadania 7. W zadaniu tym oczekiwano od uczniów sformułowania stanowiska w określonej sprawie, a także podania przekonującego uzasadnienia tego stanowiska.

Redagując odpowiedzi do tego zadania, ósmoklasiści wykorzystywali znajomość treści lektur obowiązkowych głównie w kontekście zachowania bohaterów w trudnych i ważnych momentach życiowych. Czyn, do którego uczeń się odwoływał, powinien być niezwykły, bohaterski, przekraczający możliwości przeciętnego człowieka. Ponadto, przyjęte stanowisko należało zilustrować sytuacją przywołaną z utworu.

W odpowiedzi do tego zadania uczniowie dokonywali samodzielnego doboru przykładów z kanonu lektur uwzględnionych w obowiązujących wymaganiach egzaminacyjnych w roku szkolnym 2023/2024, z wyłączeniem bohaterów *Kamieni na szaniec*.

Uczniowie, którzy poprawnie podali tytuł lektury i jej bohatera, prawidłowo uzasadnili swój wybór oraz przytoczyli sytuację z lektury potwierdzającą sformułowane stanowisko, otrzymywali 2 punkty. Poprawne uzasadnienie stanowiska bez zilustrowania go sytuacją z lektury skutkowało przyznaniem 1 punktu.

Zadanie 7. okazało się dla uczniów umiarkowanie trudne – poziom wykonania to 55%. Prawie połowa uczniów (47%) poradziła sobie z prawidłowym wyborem bohatera, poprawnym uzasadnieniem stanowiska i zilustrowaniem go sytuacją z lektury. Uczniowie ci otrzymali za odpowiedź 2 punkty.

Poniżej zaprezentowano przykłady takich odpowiedzi.

Przykład 24.

Tytuł lektury: „*Quo vadis*”

Bohater: *Ursus*

Uzasadnienie: *Ursus zdobył się na czyn niezwykły, mocując się z turem na arenie i pokonując rozjuszone zwierzę. Był to czyn z pewnością przekraczający możliwości przeciętnego człowieka. Bohater postąpił tak, aby uratować Ligię, która była przywiązana do zwierzęcia. Zaryzykował życie, ponieważ czuł się odpowiedzialny za dziewczynę.*

Przykład 25.

Tytuł lektury: „*Pan Tadeusz*”

Bohater: *Jacek Soplica*

Uzasadnienie: *Na łożu śmierci ksiądz Robak wyznał swojemu bratu i Gerwazemu, kim jest naprawdę. Wypowiadał się ze swoich win i wyjaśnił okoliczności zabójstwa Stolnika. Nie każdy, moim zdaniem, miałby odwagę, nawet w obliczu śmierci, stanąć oko w oko ze swoim wrogiem i prosić go o wybaczenie. To był czyn przekraczający możliwości przeciętnego człowieka.*

Przykład 26.

Tytuł lektury: „*Reduta Ordona*”

Bohater: *Ordon*

Uzasadnienie: *Podczas walki z Moskalami Polacy, pod dowództwem Ordona, dzielnie walczyli w obronie reduty. Kiedy Moskale już zdobywali redutę, Ordon wskoczył do lochów i wysadził zgromadzony tam proch, poświęcając życie w walce o wolność ojczyzny.*

Okolo 16% ósmoklasistom rozwiązanie zadania przyniosło połowiczny sukces. W ich odpowiedziach najczęściej brakowało zilustrowania przyjętego stanowiska sytuacją z lektury.

Poniżej zostały przytoczone przykłady takich rozwiązań ocenione na 1 punkt.

Przykład 27.

Tytuł lektury: „*Reduta Ordon*”

Bohater: *Ordon*

Uzasadnienie: *Bohater ten był w stanie poświęcić siebie i żołnierzy w walce o wolność ojczyzny.*

Przykład 28.

Tytuł lektury: „*Pan Tadeusz*”

Bohater: *Jacek Soplica*

Uzasadnienie: *Jacek Soplica jako ksiądz Robak poświęcił życie, ratując inne osoby.*

Przykład 29.

Tytuł lektury: „*Pan Tadeusz*”

Bohater: *Jacek Soplica*

Uzasadnienie: *Bohaterskim czynem, który przekracza ludzkie możliwości, wykazał się Jacek Soplica. Po zabiciu Stolnika Horeszki oraz po ucieczce z kraju postanowił wrócić i zmienić losy swojego życia, czyniąc dobro oraz postępując jak patriota i bohater.*

Przykład 30.

Tytuł lektury: „*Mały Książę*”

Bohater: *Mały Książę*

Uzasadnienie: *Uważam, że powrót Małego Księcia do Róży był czynem bohaterskim, ponieważ nie każdego byłoby stać na decyzję wymagającą takiego poświęcenia.*

Około 37% uczniów klas ósmych otrzymało 0 punktów za rozwiązanie zadania 7. Zdający ci nie udzielili w ogóle odpowiedzi albo nie trafnie wskazali postać z lektury, nieprawidłowo klasyfikując opisywane czyny jako bohaterskie.

Poniżej przedstawiono przykłady takich odpowiedzi.

Przykład 31.

Tytuł lektury: „*Mały Książę*”

Bohater: *Lis*

Uzasadnienie: *Lis zdobył się na bohaterski czyn wobec Małego Księcia. Pokazał chłopcu, co to jest prawdziwa przyjaźń i uświadomił mu, że należy dbać o to, co mamy. Pomógł mu bezinteresownie. Wykazał się bohaterskim czynem.*

Przykład 32.

Tytuł lektury: „*Latarnik*”

Bohater: *Skawiński*

Uzasadnienie: *Latarnik musiał mieć dużo ambicji, odwagi i bohaterstwa, aby pracować w tylu różnych zawodach w wielu krajach.*

Przykład 33.

Tytuł lektury: „*Dziady*” część II

Bohater: *Guślarz*

Uzasadnienie: *Guślarz przywoływał duchy podczas obrzędu dziadów. Jego czyn był bohaterski, ponieważ pomagał duszom wypełnić ich pokutę.*

Przykład 34.

Tytuł lektury: „*Opowieść wigilijna*”

Bohater: *Ebenezer Scrooge*

Uzasadnienie: *Według mnie Ebenezer Scrooge potrafił się zdobyć na bohaterski czyn, ponieważ przez całe życie był złym człowiekiem. Po wizycie trzech duchów, które pokazały mu, jak będzie wyglądało jego życie, jeśli nie zmieni postępowania, bohater stał się lepszym człowiekiem i zaczął pomagać innym.*

Wśród uczniów, którzy otrzymali 0 punktów za zadanie 7. byli i tacy, którzy przypisali bohaterski czyn jednego bohatera innemu bohaterowi utworu, do którego się odwoływali, lub popełniali inne błędy rzeczowe, świadczące o nieznaności treści lektury.

Poniżej przytoczono przykłady takich odpowiedzi.

Przykład 35.

Tytuł lektury: „*Quo vadis*”

Bohater: *Glaukus*

Uzasadnienie: *Glaukus podczas igrzysk zorganizowanych przez Nerona uratował Ligię, która była przywiązana do rozwścieczonego tura. Plan cesarza był taki, że zwierzę pokona Glauka, lecz stało się odwrotnie. Widownia była tak zadowolona i podekscytowana, że Neron darował życie Glaukusowi i Ligii.*

Przykład 36.

Tytuł lektury: „*Reduta Ordon*”

Bohater: *Ordon*

Uzasadnienie: *Ponieważ Ordon jak i Alek dokonali bohaterskiego czynu. W lekturze „Reduta Ordon” główny bohater poświęca się za ojczyznę, wysadzając razem ze sobą schron Moskali, co na chwilę daje przewagę Polakom.*

Kolejnym zadaniem badającym umiejętności interpretacyjne oraz znajomość treści i problematyki lektury było zadanie 10. W zadaniu zaprezentowano grę planszową opartą na motywach utworu *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego. Na polach planszy umieszczono sześć elementów graficznych nawiązujących do treści lektury. Zadaniem ucznia było wybrać dwa spośród nich i wyjaśnić, w jaki sposób łączą się one z działaniami bohaterów utworu.

Za wskazanie dwóch elementów i poprawne wyjaśnienie ich związku z działalnością bohaterów zdający otrzymywali 2 punkty. Natomiast 1 punkt przyznawano za wskazanie jednego elementu graficznego i poprawne uzasadnienie jego związku z działaniami bohaterów lektury.

Zadanie okazało się dla uczniów łatwe – 76% ósmoklasistów otrzymało punkty za to zadanie. Około 66% uczniów spełniło wymogi przewidziane na maksymalną liczbę punktów i otrzymało za odpowiedź 2 punkty. Zdecydowana większość ósmoklasistów umiała zatem wskazać dwa elementy i trafnie uzasadnić ich związek z działaniami bohaterów.

Natomiast 1 punkt otrzymało 20% uczniów, którzy udzielili częściowej odpowiedzi, poprawnie wyjaśniając związek jednego elementu graficznego z działaniem bohaterów utworu. Około 14% zdających nie udzieliło odpowiedzi lub też ich odpowiedź uznano za błędną.

Poniżej zaprezentowano odpowiedzi ocenione na 2 punkty.

Przykład 37.

Element graficzny 1.: *kino*

Wyjaśnienie: *Bohaterowie „Kamieni na szaniec” brali udział w akcji, która miała na celu sabotowanie kin wyświetlających niemieckie filmy propagandowe. W ramach małego sabotażu gazowano kina oraz umieszczano na murach napisy: „Tylko świnie siedzą w kinie”, co miało zniechęcić warszawiaków do uczęszczania na seanse filmowe w tych kinach.*

Element graficzny 2.: *płonąca więźniarka*

Wyjaśnienie: *Alek i Zośka wzięli udział w akcji pod Arsenalem, której celem było uwolnienie Rudego i przy okazji innych więźniów przewożonych tym samochodem z Pawiaka na Szucha. Samochód niemiecki płonął, ponieważ uczestnicy akcji rzucali w niego butelki z benzyną. Akcja udała się – Rudy został odbity, chociaż Niemcy śmiertelnie ranili Alka.*

Przykład 38.

Element graficzny 1.: *zakład fotograficzny*

Wyjaśnienie: *Bohaterowie „Kamieni na szaniec” brali udział w akcji wybijania szyb w warszawskich zakładach fotograficznych, których właściciele, promując swoje usługi, wystawiali w witrynach zdjęcia niemieckich żołnierzy.*

Element graficzny 2.: *lokomotywa*

Wyjaśnienie: *Ten element graficzny nawiązuje do akcji pod Celestynowem, w której odbito czterdziestu dziewięciu więźniów przewożonych przez Niemców z Majdanka do obozu w Oświęcimiu. Akcją dowodził Zośka.*

Błędy rzeczowe popełniane przez ósmoklasistów w wyjaśnieniach związku elementów graficznych z działaniami bohaterów *Kamieni na szaniec* dowodziły nieznamości lektury.

Poniżej zamieszczono przykłady takich odpowiedzi, za które nie przyznano punktów.

Przykład 39.

Element graficzny 1.: *kino*

Wyjaśnienie: *Harcerze wpuszczali gaz do kin, podczas gdy niemiecka armia przebywała na sali i oglądała film.*

Element graficzny 2.: *Restauracja*

Wyjaśnienie: *W jednej z restauracji w Warszawie właściciel wystawił w oknach zdjęcia niemieckich żołnierzy. Harcerze wybili mu z tego powodu szyby.*

Przykład 40.

Element graficzny 1.:

Wyjaśnienie: *Chłopcy wpuszczali gaz do kin, w których Niemcy oglądali swoje filmy.*

Element graficzny 2.: *Fotograf*

Wyjaśnienie: *Jedną z akcji Małego Sabotażu było wybijanie szyb z fotografiami żołnierzy rosyjskich.*

Umiejętności językowe

Umiejętności z zakresu kształcenia językowego ósmoklasistów badano w arkuszu egzaminacyjnym między innymi za pomocą zadań: 8., 9. oraz 16.

Zadaniem, za pomocą którego sprawdzano znajomość gramatyki języka polskiego oraz umiejętności z zakresu komunikacji językowej i kultury języka, było zadanie 8. (dwuczęściowe).

Zadanie 8.1. sprawdzało wiedzę i umiejętności z zakresu składni polskiej, a dokładniej – części zdania. W zadaniu tym uczniowie musieli wskazać wyraz, który w zdaniu *Alek już z daleka wlepił wzrok we fronton Zachęty* pełni funkcję podmiotu, a następnie określić, jaką częścią zdania jest określenie *z daleka*. Zadanie to poprawnie wykonało 39% ósmoklasistów.

Natomiast w zadaniu 8.2. uczniowie musieli przeredagować to zdanie (*Alek już z daleka wlepił wzrok we fronton Zachęty*) w taki sposób, żeby sformułowanie charakterystyczne dla polszczyzny potocznej (*wlepił wzrok*) zastąpić sformulowaniem charakterystycznym dla polszczyzny wzorcowej (np. *wpatrywał się, wbił wzrok*). Zadanie to poprawnie wykonało 37% ósmoklasistów.

Przykłady rozwiązań zadania ocenione na 1 punkt zamieszczono poniżej.

Przykład 41.

Alek już z daleka wpatrywał się we fronton Zachęty.

Przykład 42.

Alek już z dalekiej odległości obserwował fronton Zachęty.

Za poprawne rozwiązanie tego zadania uznawano również takie odpowiedzi, w których uczeń opuścił wyraz *Zachęty* albo zamienił ten wyraz na jego dokładne wyjaśnienie.

Przykłady takich rozwiązań zamieszczono poniżej.

Przykład 43.

Alek już daleka wpatrywał się we fronton.

Przykład 44.

Alek już daleka wpatrywał się we fronton Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych.

Najczęstsze błędy w rozwiązaniu tego zadania polegały na tym, że uczniowie nie potrafili wskazać poprawnego sformułowania z polszczyzny potocznej i zmieniali nie tylko

sformułowanie *wlepił wzrok*, ale również wyraz *fronton*. Świadczy to o tym, że nie rozróżniają zasobów leksykalnych zarówno polszczyzny wzorcowej, jak i polszczyzny potocznej. Punktów nie przyznawano również za takie rozwiązania, w których uczeń błędnie przeredagował całe zdanie albo zastąpił sformułowanie wyrazem, który ze względu na jego semantyczne znaczenie nie stanowił synonimu sformułowania *wlepić wzrok*, albo nie zapisał całego zdania tylko synonimiczne sformułowanie. Uczniowie za tak udzieloną odpowiedź otrzymywali 0 punktów,

Przykłady takich rozwiązań zamieszczono poniżej.

Przykład 45.

Alek z daleka patrzył się we frontonie Zachęty.

Przykład 46.

Alek już z daleka wpatrywał się w przednią ścianę budynku Zachęty.

Przykład 47.

Alek już daleka oglądał fronton Zachęty.

Znajomość zasad interpunkcyjnych badano w arkuszu egzaminacyjnym za pomocą zadania 9. Zadanie to poprawnie rozwiązało 54% ósmoklasistów. W tym zadaniu należało wykazać się znajomością zasad użycia przecinków w zdaniu złożonym współrzędnie oraz umiejętnością poprawnego używania wykrzyknika.

Znajomość zasad ortograficznych badano w arkuszu egzaminacyjnym za pomocą zadania 16. Wśród uczniów przystępujących do egzaminu ósmoklasisty 60% poprawnie wskazało wyraz *mnożyć*, jako ten, w którym pisownia „ż” jest zgodna z tą samą szczegółową zasadą ortograficzną, co zastosowana w wyrazie *ważyć*.

Wyniki uzyskane za rozwiązanie czterech omówionych powyżej zadań świadczą o tym, że w zakresie kształcenia językowego uczniowie nadal mają trudności z opanowaniem wybranych zagadnień z zakresu gramatyki języka polskiego, komunikacji językowej i kultury języka oraz poprawności interpunkcyjnej.

Tworzenie wypowiedzi (streszczenie) i forma użytkowa (zaproszenie)

Zadaniem, za pomocą którego sprawdzano w tegorocznym arkuszu egzaminacyjnym umiejętność streszczania tekstu nieliterackiego, było zadanie 11.

Aby rozwiązać zadanie 11., należało poprawnie określić temat tekstu przytoczonego w arkuszu i to, co na ten temat powiedziano w tekście – należało przy tym zachować właściwy poziom uogólnienia i uzupełnić podane zdania tak, aby zbudowana w ten sposób wypowiedź stanowiła spójne streszczenie artykułu *O szczęściu*.

Umiejętność dokonywania przekształceń na tekście cudzym – jego streszczenie – opanowało na najwyższym poziomie 34% uczniów, uzyskując 2 punkty za rozwiązanie zadania.

Oto przykłady takich rozwiązań.

Przykład 48.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest *rozważanie o tym, czym jest szczęście*.

Autor rozpoczyna swoje rozważania od *zastanowienia się, czy doznawanie przyjemności to szczęście*,

a następnie *mówi, że szczęście wiąże się z wyborami oraz o tym, że dla każdego z nas sens szczęścia może być inny*.

W zakończeniu *przekonuje, że kluczem do szczęścia jest zawziętość i wytrwałość*.

Przykład 49.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest *szczęście*.

Autor rozpoczyna swoje rozważania od *zadania sobie pytania, czym jest szczęście i z czego wynika*,

a następnie *mówi, że żeby być szczęśliwym, trzeba podejmować różne decyzje i rezygnować z natychmiastowych przyjemności, aby w przyszłości żyć w szczęściu. By być szczęśliwym, trzeba z determinacją dążyć do celu*.

W zakończeniu *stwierdza, że nie może być szczęśliwy ten, kto tego nie pragnie, trzeba chcieć szczęścia, żeby je mieć*.

Przykład 50.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest *szczęście i to, co nam je przynosi*.

Autor rozpoczyna swoje rozważania od *wyjaśnienia, czym ono jest*,

a następnie *mówi o tym, że aby je osiągnąć, musimy nauczyć się podejmować decyzje, które nas do niego przybliżą, a także pozostawać wytrwałymi*.

W zakończeniu *stwierdza, że szczęśliwym można być, jeśli naprawdę się tego chce i dąży się do tego swoimi działaniami*.

Natomiast 1 punkt za rozwiązanie tego zadania uzyskało 46% tegorocznych ósmoklasistów. Uczniowie ci częściowo sprostali wymaganiom stawianym w zadaniu – poprawnie określili temat i to, co na ten temat powiedziano w tekście, ale poziom uogólnienia ich wypowiedzi został zaburzony.

Poniżej zamieszczono przykłady takich rozwiązań.

Przykład 51.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest *szczęście*.

Autor rozpoczyna swoje rozważania od *tego, czym jest szczęście*,

a następnie *czy szczęście dla wszystkich jest takie samo*.

W zakończeniu *podkreśla, że swoje szczęście trzeba tworzyć i szczęścia trzeba pragnąć*.

Przykład 52.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest *szczęście*.

Autor rozpoczyna swoje rozważania od *pokazania, że dla każdego co innego jest szczęściem*,

a następnie *mówi o tym, że żeby być szczęśliwym i spełniać marzenia, trzeba nauczyć się rezygnować z niektórych rzeczy*.

W zakończeniu *przytacza cytaty francuskiego filozofa o pseudonimie Alain*.

Przykład 53.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest *szczęście*.

Autor rozpoczyna swoje rozważania od *pytania „co sprawia, że jestem szczęśliwy?”*, a następnie *odpowiada sobie na zadane pytanie, wymieniając różne odpowiedzi*.

W zakończeniu *podkreśla, że szczęśliwy może być tylko ten, kto naprawdę tego pragnie i do tego dąży*.

Za niepoprawną uznawano taką odpowiedź, w której uczeń nie odtworzył treści tekstu lub napisał wypowiedź niesamodzielną, to znaczy składającą się z fragmentów przepisanych z tekstu *O szczęściu*.

Oto przykłady takich rozwiązań.

Przykład 54.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest *szczęście*.

Autor rozpoczyna swoje rozważania od *pytań dotyczących szczęścia*,

a następnie *zauważa, że by być szczęśliwym, to trzeba nauczyć się wybierać*.

W zakończeniu *przycytuje cytaty filozofa Alaina*.

Przykład 55.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest *szczęście*.

Autor rozpoczyna swoje rozważania od *czy szczęście sprowadza się do prostego mnożenia takich chwil*,

a następnie dowodzi, *czy inne przeżycia dają mi szczęście, choć niekoniecznie uszczęśliwiają każdego z nas. Są także rzeczy przyjemne, które przynoszą negatywne skutki, a także bycie szczęśliwym to nauczenie się wybierać*.

W zakończeniu *stwierdza, że dążenie do pełniejszego szczęścia wymaga od nas więcej inteligencji i silnej woli, a także trzeba wyznaczać cele, które nas uszczęśliwią i wybrać środki do ich osiągnięcia*.

Sprawdzana za pomocą zadania 11. umiejętność okazała się dla tegorocznych ósmoklasistów umiarkowanie trudna. Poziom wykonania tego zadania wyniósł 57%.

Podobnie jak na egzaminach ósmoklasisty w latach ubiegłych również w tym roku jedno z zadań egzaminacyjnych (zadanie 17.) służyło sprawdzeniu umiejętności pisania tekstu użytkowego. Tegoroczni ósmoklasiści zostali poproszeni o napisanie ogłoszenia o otwarciu wystawy fotograficznej pod tytułem *Szczęście zatrzymane w obiektywie*.

Ocenie podlegały dwa odrębne kryteria: *Treść i forma wypowiedzi* (2 punkty) oraz *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna* (1 punkt). Za poprawne rozwiązanie zadania uczeń mógł więc otrzymać 3 punkty. Taki wynik uzyskało 16% tegorocznych ósmoklasistów.

Aby otrzymać maksymalną liczbę punktów, należało w swojej wypowiedzi uwzględnić 5 elementów formalnych, tzn. zamieścić w swoim ogłoszeniu informacje o tym, kto ogłasza, komu ogłasza, co ogłasza oraz kiedy i gdzie odbędzie się wydarzenie, a także, zgodnie z treścią polecenia, zachęcić dwoma argumentami do wzięcia udziału w tym wydarzeniu.

W zakresie poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej dopuszczalne było popełnienie łącznie dwóch błędów (niezależnie od kategorii).

Zadanie było dla przystępujących do egzaminu trudne (poziom wykonania zadania – 48%), przy czym znacznie trudniejsze było dla uczniów przestrzeganie poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej (poziom wykonania – 28%) niż spełnienie wymagań dotyczących treści i formy wypowiedzi (poziom wykonania – 58%).

Poniżej zamieszczono przykłady rozwiązań zadania 17., za które uczniowie uzyskali 3 punkty.

Przykład 56.

Samorząd Uczniowski ogłasza, że 20.05.24 r. o godz.12.00 odbędzie się otwarcie wystawy fotograficznej pt. „Szczęście zatrzymane w obiektywie”. Zdjęcia każdy będzie mógł zobaczyć w szkolnej bibliotece przez cały dzień. Natomiast o godz.16.00 odbędą się warsztaty fotograficzne z profesjonalnym fotografem, a także quiz, w którym nagrodą główną będą bilety do muzeum sztuki. Zachęcam do udziału w wydarzeniu wszystkich uczniów.

Przewodnicząca Samorządu Uczniowskiego

Przykład 57.

Informuję wszystkich uczniów naszej szkoły, że 17 maja 2024 roku o godzinie 16.00 zostanie otwarta wystawa fotograficzna pt. „Szczęście zatrzymane w obiektywie”, która odbędzie się w sali gimnastycznej naszej szkoły. Zachęcamy do wzięcia udziału w wydarzeniu, ponieważ każdy otrzyma darmowy kubek. Ponadto będzie można zdobyć autograf artystów.

Organizatorka

Przykład 58.

Informujemy uczniów naszej szkoły o otwarciu wystawy fotograficznej pt. „Szczęście zatrzymane w obiektywie”. Udostępnienie wystawy odbędzie się 26.06.2024 roku o godzinie 10.00 w bibliotece szkolnej. Zachęcamy do przyścia, ponieważ będzie można nauczyć się robić zdjęcia pod opieką profesjonalnego fotografa. Będzie również możliwość, aby przynieść wykonane przez siebie zdjęcia i umieścić je na wystawie.

Biblioteka szkolna

W zaprezentowanych przykładach rozwiązań uczniowskich w pełni zrealizowano wymagania określone zarówno w kryterium *Treść i forma*, jak i w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*, przy czym w różny sposób, choć w każdym z przypadków poprawny i zgodny z wymaganiami zapisanymi w poleceniu, sformułowano argumenty.

Poniżej zamieszczono przykład rozwiązania, które świadczy o bardzo dobrym opanowaniu przez ucznia zasad tworzenia wypowiedzi o charakterze użytkowym i jednocześnie o niedostatkach w zakresie wiedzy dotyczącej poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej. Autor tego ogłoszenia otrzymał maksymalną liczbę punktów za kryterium *Treść i forma* i 0 punktów za kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*.

Przykład 59.

Serdecznie informujemy, że w szkole podstawowej nr. 23 w Szczecinie na ul. Goleniowskiej 7 o godzinie 15.00 odbędzie się wystawa fotograficzna pod tytułem „Szczęście zatrzymane

w obiektywie”. Zachęcamy aby przyjść i pooglądać niesamowite zdjęcia, ponieważ jest to doskonale rozwiązanie na spędzenie wolnego czasu oraz przygotowaliśmy specjalne spotkanie z filozofem, który uświadomi nam, czym jest prawdziwe szczęście.

Czekamy na Was!

Samorząd Uczniowski

Wśród rozwiązań ocenionych w kryterium *Treść i forma* na 1 punkt najczęściej pojawiały się odpowiedzi, w których brakowało jednego elementu formalnego. Poniżej zamieszczono przykład takiego rozwiązania.

Przykład 60.

(brak jednego elementu formalnego – informacji o odbiorcy ogłoszenia)

Dnia 10.06.2024 roku o godz.12.00 odbędzie się otwarcie wystawy fotograficznej, pt. „Szczęście zatrzymane w obiektywie”. Otwarcie wystawy odbędzie się w szkolnej auli. Po otwarciu wystawy, odbędzie się drobny poczęstunek. W trakcie będzie można zadawać pytania.

Samorząd Szkolny

W niektórych rozwiązaniach zdający nie sformułowali żadnego argumentu albo pominęli co najmniej dwa elementy formalne. Zgodnie z zasadami oceniania w kryterium *Treść i forma* otrzymali 0 punktów. Taki wynik uzyskało 27% zdających.

Poniżej przedstawiono przykłady takich rozwiązań.

Przykład 61.

(brak dwóch elementów formalnych – informacji o godzinie wydarzenia i nadawcy ogłoszenia)

Drodzy koledzy, drogie koleżanki!

Ogłaszam Wam o otwarciu wystawy fotograficznej pt. „Szczęście zatrzymane w obiektywie”. Odbędzie się ona 12 maja na korytarzu przy sali nr 52. Wystawa ma na celu ukazanie szczęśliwych momentów z życia codziennego człowieka. Dzięki niej będziecie w stanie dowiedzieć się o nowych, innych, oraz ciekawych rodzajach szczęścia. Będzie również możliwość zakupu albumu ze zdjęciami interesujących zwierząt pod ochroną, które znajdują szczęście w naturze.

Przykład 62.

(brak informacji o tym, do kogo skierowane jest ogłoszenie, gdzie i kiedy odbędzie się wydarzenie)

Uwaga!

Miejski Ośrodek Kultury w Lesznie organizuje wystawę pod tytułem „Szczęście zatrzymane w obiektywie”. Zadaniem uczestników jest sfotografowanie szczęścia wynikającego z np. wygrania meczu piłki nożnej itp. Serdecznie zachęcamy do zabrania udziału, ponieważ trzy pierwsze prace, które uzyskają największą ilość punktów, otrzymają aparaty, które umożliwią rozwijanie swoich pasji, oraz udział w konkursie w skali światowej. Prace prosimy wysyłać na maila: pracemok@gmail.com

*Powodzenia
MOK*

ostateczny termin pracy – 12.05.2024

Przykłady 59., 60., 61. i 62. to realizacje ocenione na 0 punktów również w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*.

Wśród błędów językowych wymienić należy przede wszystkim: wyznaczanie granicy zdania w niewłaściwym miejscu, stosowanie zbędnych powtórzeń, użycie zaimka względnego *który*, a także spójnika *oraz* naruszające wewnętrzną spójność wypowiedzi, zastosowanie niewłaściwych przymków w wyrażeniach przymkowych oraz używanie wyrazów i wyrażeń naruszających jednorodność stylistyczną wypowiedzi.

W zakresie poprawności ortograficznej uczniowie najczęściej nie przestrzegali reguł dotyczących pisowni samogłosek nosowych w wygłosie oraz nazw własnych.

Wśród błędów interpunkcyjnych często pojawiały się błędy polegające na umieszczaniu w zdaniu zbędnych przecinków, nierozdzielaniu przecinkiem wypowiedzi składowych w zdaniu złożonym, braku konsekwencji w stawianiu przecinków w zdaniach, w których zastosowano okoliczniki, i pomijaniu kropki oznaczającej właściwie wyznaczoną granicę zdania bądź jej nieuprawnione zastosowanie.

Punktów za kryterium poprawnościowe nie uzyskało 72% uczniów rozwiązujących zadanie, zatem 7 na 10 uczniów w napisanych przez siebie zaproszeniach popełniło co najmniej 3 błędy dotyczące zarówno łamania norm językowych, jak i reguł ortograficznych oraz interpunkcyjnych. Prace te jednocześnie są dobrą ilustracją błędów popełnianych przez uczniów rozwiązujących zadanie 17.

Tworzenie dłuższej formy wypowiedzi – wypracowanie

Umiejętność tworzenia dłuższej formy wypowiedzi – nie krótszej niż 200 wyrazów – sprawdzano w zadaniu 18. Ósmoklasiści mieli do wyboru dwie formy wypowiedzi: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym – rozprawka (temat ten wybrało 56% zdających, którzy napisali wypracowanie) lub wypowiedź o charakterze twórczym – opowiadanie (temat ten wybrało 41% zdających, którzy napisali wypracowanie). Oba tematy wymagały odwołania do lektury obowiązkowej.

Spośród wszystkich ósmoklasistów, którzy przystąpili do egzaminu, wypracowanie napisało ok. 97% zdających. Pozostali nie rozwiązyali zadania 18.

W kryterium *Realizacja tematu* 2 punkty otrzymało 77% zdających, natomiast w zakresie stosowania elementów retorycznych lub twórczych najwyższy wynik (5 punktów) uzyskało ok. 16% zdających. Najczęściej uczniowie, podobnie jak w roku ubiegłym, otrzymywali 3 punkty (34% zdających). W zakresie kompetencji literackich i kulturowych maksymalną liczbę punktów (2 punkty) uzyskało około 59% piszących egzamin ósmoklasisty.

Realizacja tematu, elementy retoryczne oraz kompetencje literackie i kulturowe w rozprawce

W rozprawce zdający mieli rozważyć trafność stwierdzenia, że warto pomagać innym, a w argumentacji – odwołać się do wybranej lektury obowiązkowej i do innego utworu literackiego.

Kluczowe umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej były oceniane w kryteriach *Realizacja tematu wypowiedzi*, *Elementy retoryczne* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. Waga punktowa tych kryteriów wynosiła odpowiednio 2 punkty, 5 punktów i 2 punkty – w sumie 9 punktów. Taki wynik uzyskiwał uczeń, który w swojej wypowiedzi zastosował formę rozprawki, uwzględnił wszystkie elementy tematu, zbudował pogłębioną argumentację, funkcjonalnie wykorzystał treść co najmniej dwóch przywołanych utworów literackich, z których co najmniej jeden był lekturą obowiązkową, i zachował poprawność merytoryczną.

Rozważenie przedstawionego zagadnienia nie sprawiało uczniom trudności; temat pomocy udzielanej innym czy od innych otrzymywanej i motywów takich działań jest nie tylko bliski każdemu człowiekowi, ale także stale obecny w kulturze.

Zgodnie z wymaganiem określonym w poleceniu należało odwołać się do lektury obowiązkowej z klas VII i VIII oraz do innego utworu literackiego, którym – w przeważającej części prac – była także lektura obowiązkowa. Choć tak sformułowany temat nie ograniczał w żaden sposób swobody myślenia młodych ludzi, a tym bardziej swobody doboru tekstów, które wspierać powinny prezentowaną argumentację, to jednak zdecydowana większość piszących, wybierając dedukcyjny tok rozumowania, potwierdziła słuszność stwierdzenia zawartego w poleceniu, a następnie odnajdywała uzasadnienie dla wyrażonego stanowiska w przykładach zaczerpniętych przede wszystkim z dwóch lektur – *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego oraz z *Opowieści wigilijnej* Charlesa Dickensa.

W dalszej kolejności piszący odwoływali się do treści innych utworów z listy lektur obowiązkowych – do *Małego Księcia*, *Pana Tadeusza* oraz *Szyfrowych prac*.

Jako drugi tekst uczniowie wykorzystywali zarówno lektury spoza listy objętej wymaganiami egzaminacyjnymi, jak i wiele tekstów literackich (zwłaszcza epickich) spoza szkolnego kanonu. Lista tych lektur była jednak zdecydowanie krótsza niż w latach ubiegłych. Oto niektóre z utworów przywoływanych w pracach uczniowskich:

- F.H. Burnett, *Tajemniczy ogród*
- N.H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie umarłych poetów*
- F. Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*
- L.M. Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*
- J.K. Rowling, wybrane utwory z serii *Harry Potter*
- H. Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*
- J.R.R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*
- J. Flanagan, *Zwiadowcy*
- S. Collins, *Igrzyska śmierci*
- E.E. Schmitt, *Oskar i pani Róża*.

Realizując tegoroczny temat rozprawki, uczniowie przedstawiali przemyślane rozważania. We wstępie często skłaniali do refleksji dotyczących problemu ujętego w poleceniu, m.in. odwołując się do własnych obserwacji i doświadczeń czy posługując się pytaniami. Kolejnym krokiem było sformułowanie własnego stanowiska, rzadziej hipotezy. Następnie redagowali argumenty, które ilustrowali przykładami z utworów literackich. W zakończeniu rozprawki podsumowywali rozważania wnioskami wynikającymi z wyводу nad problemem zaproponowanym w poleceniu.

Ósmoklasiści z reguły pamiętali o tym, że rozprawka powinna być rzeczowym, logicznym wywodem na zadany temat i że argumentując, należy odwoływać się do postawionej tezy, a każdy z przykładów ilustrujących argumenty podsumowywać wnioskiem nawiązującym do tematu. Argumentacja w tych pracach była wnikliwa, a przedstawione argumenty – uporządkowane i zilustrowane funkcjonalnie wykorzystanymi przykładami z lektury obowiązkowej oraz innego tekstu literackiego.

Warunkiem koniecznym była w tej sytuacji bardzo dobra znajomość wybranych tekstów literackich oraz podporządkowane wywodowi argumentacyjnemu wykorzystanie ich treści. Należało więc w swojej pracy w sposób w pełni funkcjonalny odwołać się do wybranych tekstów, zatem przywołać z nich takie wydarzenia albo omówić takie wątki, które istotnie wspierały prezentowany tok rozumowania i przestrzegać poprawności rzeczowej.

Oto przykład pracy, w której uczeń w pełni zrealizował wymagania stawiane w kryteriach *Realizacja tematu wypowiedzi*, *Elementy retoryczne* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*.

Przykład 63.

Społeczeństwo od wieków dzieliło się na altruistów oraz ludzi niechętnych do pomagania. Czy jedni są lepsi od drugich? Każdy jest kowalem własnego losu, lecz według mnie warto pomagać innym. Udowodnię to, odwołując się do przykładów z literatury.

wyrażenie własnego stanowiska

Po pierwsze, człowiek pomagający innym to człowiek szczęśliwy. Łatwiej czerpać radość z życia, kiedy czynimy dobro.

sformułowanie pierwszego argumentu; przedstawienie przykładu ilustrującego argument

Pierwszorzędnym przykładem będzie Ebenezer Scrooge – bohater lektury pod tytułem „Opowieść wigilijna” Charlesa Dickensa. Starzec przez większość swojej egzystencji nie przejmował się uczuciami innych, uważał je za nieistotne. Nie umiał cieszyć się z życia, był wiecznie ponury. Dopiero po przygodzie z duchami Scrooge się zmienił. Zaczął pomagać innym, dał Bobowi podwyżkę i pozwolił mu rozpalić ogień. Przyjął zaproszenie na posiłek u Freda. Ebenezer stał się szczęśliwy, odkrył, jak czerpać radość z życia. Powyższy przykład pokazuje, że pomagając innym, poprawiamy jakość swojego życia.

podsumowanie przykładu wnioskiem

Po drugie, pomagając innym możemy sprawić, że nasze grzechy zostaną nam wybaczone. Bycie dobrym zawsze się opłaca.

sformułowanie drugiego argumentu; przedstawienie przykładu ilustrującego argument

Idealnym przykładem będzie Ksiądz Robak z książki pod tytułem „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza. Jacek Soplica pod wpływem emocji popełnił straszny grzech – zabił Stolnika. Aby się zrehabilitować, został emisariuszem. Finansowo wsparł wychowanie Zosi, a także wielokrotnie narażał swoje życie. Jednak najważniejszą z jego zasług było uratowanie Hrabiego. Swym zachowaniem udowodnił, że potrafi pomagać innym, więc otrzymał wybaczenie. Gdyby nie chęć niesienia wsparcia po popełnieniu grzechów, Jacek Soplica umarłby z ciężkim sumieniem. Ten przykład udowadnia, że pomaganie innym sprawia, że nasze winy odchodzą w zapomnienie.

podsumowanie przykładu wnioskiem

Reasumując, zdecydowanie warto pomagać innym. Idzie to w parze z wieloma korzyściami. Nie tylko stajemy się szczęśliwsi, tak jak w przypadku Scrooge’a, ale także możemy uzyskać u kogoś wybaczenie – tak jak Jacek Soplica.

podsumowanie: nawiązanie do tezy, potwierdzenie jej słuszności z odwołaniem do obu przykładów literackich

Autor powyższej wypowiedzi rozpoczął od ogólnej refleksji dotyczącej postaw społecznych, skłaniając również odbiorcę do samodzielnych przemyśleń, stawiając pytanie skłaniające do oceny tychże postaw i sytuując swoją opinię wobec opinii powszechnie obowiązujących. Zaprezentował dwa argumenty i każdy z nich poparł trafnym przykładem. Zbudował wnikliwą argumentację, sięgając do treści dwóch tekstów z listy lektur obowiązkowych. Każdy z przykładów zakończył wnioskiem. Całą wypowiedź zamknął podsumowaniem, w którym raz jeszcze nawiązał do tezy i wskazał korzyści, płynące z pomagania innym, jakich doświadczyli bohaterowie.

Rozprawka wymaga dyscypliny myślenia; nie ma w niej miejsca na skojarzenia niepowiązane z tematem pracy. Tę zasadę autor pracy dobrze zna i z powodzeniem ją realizuje, także poprzez uporządkowaną strukturę swojej wypowiedzi.

Na uwagę zasługuje także w pełni funkcjonalny sposób wykorzystania obu przywołanych tekstów. Choć pierwszy z nich porusza przede wszystkim problem wewnętrznej przemiany głównego bohatera, autor wypowiedzi wykorzystał inny wątek – satysfakcji, jaką bohaterowi

sprawilo – nieoczekiwanie – pomaganie innym; wśród wielu wątków opowieści o Jacku Soplicy wybrał ten, który dowodzi, że bohater wprawdzie popełnił zło, ale odkupił je, pomagając innym, ratując życie innemu człowiekowi. Uczeń zatem w przemyślany i celowy sposób przywołał w pracy takie wydarzenia i omówił wątki, dzięki którym dobrze zilustrował to, o czym pisze. W ten sposób udało mu się przekonać odbiorcę o słuszności przyjętego przez siebie stanowiska.

Poniżej zamieszczono przykłady prac, których autorzy również na bardzo wysokim lub wysokim poziomie opanowali kluczowe umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej.

Przykład 64.

Każdy z nas w swoim życiu z pewnością doświadczył sytuacji, w której potrzebował czyjejs pomocy dłoni. Kiedy otrzymujemy pomoc, czujemy się bezpieczniejsi i zaopiekowani. Inaczej mówiąc, odczuwamy pewien rodzaj stabilności. Według mnie warto pomagać innym, co postaram się udowodnić, przedstawiając poniższe argumenty.

wyrażenie własnego stanowiska

Nasza pomoc może okazać się nawet zbawieniem dla drugiego człowieka. Idealnym przykładem potwierdzającym moje słowa jest los Jan Bytnara z książki Aleksandra Kamińskiego „Kamienie na szaniec”. Chłopak został aresztowany przez niemiecką policję Gestapo, a podczas przesłuchań był torturowany. Przyjaciele bez chwili wahania ruszyli mu z pomocą. Zorganizowali akcję pod Arsenalem w celu odbicia Rudego z rąk wroga. Ryzykowali swoje życie, ale w ostateczności chłopiec mógł spędzić ostatnie chwile swego życia w gronie najbliższych mu osób, a nie umrzeć samotnie z rąk Niemców. Udzielenie pomocy odmieniło los chłopca i wpłynęło na jego samopoczucie.

sformułowanie pierwszego argumentu; omówienie przykładu ilustrującego argument

Kiedy decydujemy się podać komuś pomocną dłoń, możemy spełnić jego największe marzenie i sprawić, by był szczęśliwy. Przykładem, który świetnie odzwierciedla powyższy argument, jest pomoc, jakiej doświadczył Winicjusz z powieści historycznej pt. „Quo vadis” od Petroniusza. Mężczyzna zakochał się w Ligii, a jego uczucie było tak silne, że Petroniusz postanowił zrobić wszystko, by jego siostrzeniec był szczęśliwy. Udał się do Nerona i poprosił o pobyt Kalliny w swoim pałacu, by młodzi mogli spędzać ze sobą czas. Udzielał licznych porad, wspierał Winicjusza na każdym kroku i chronił jego naukę chrześcijańską przed okrutnym cezarem. W ostateczności Ligia Kallina oraz Marek Winicjusz mogli żyć w miłości i szczęściu na Sycylii.

wniosek podsumowujący pierwszy przykład

sformułowanie drugiego argumentu; omówienie przykładu ilustrującego argument

wniosek podsumowujący drugi przykład

Jak wynika z przedstawionych przeze mnie argumentów, warto pomagać innym. Możemy sprawić, że spełnią swoje największe marzenia, uratować ich życie, a czasem nawet nie trzeba wiele, by sprawić, że ktoś poczuje się lepiej. Niekiedy wystarczy ten jeden krok, aby zmienić dużo w czyimś życiu, bo razem można osiągnąć więcej.

podsumowanie – potwierdzenie słuszności tezy

W powyższej pracy szczególną uwagę zwraca umiejętność funkcjonalnego wykorzystania przywołanych tekstów, wsparta bardzo dobrą znajomością treści obu lektur obowiązkowych. Argumenty i ilustrujące je przykłady pojawiają się w celowym porządku – mają służyć potwierdzeniu przekonania autora, że warto pomagać, ponieważ dzięki naszej pomocy ci, którym jej udzielamy, czują się bezpieczni. Sformułowania *każdy z nas*, *nasza pomoc*, *kiedy decydujemy się*, *możemy sprawić* konsekwentnie podkreślają nie tylko wspólny

z czytelnikiem zakres doświadczeń, ale także subiektywny charakter wypowiedzi i dowodzą, że autor pracy potrafi właściwie wykorzystać zasoby języka, aby świadomie oddziaływać na odbiorcę i przekonać go o słuszności prezentowanego stanowiska.

Przykład 65.

Ludzie to empatyczne stworzenia Boga. Są chętni, aby pomóc i wysłuchać drugiego człowieka. Wykazują się wrażliwością i opieką. Moim zdaniem warto pomagać innym. Postaram się to udowodnić, przywołując następujące argumenty.

sformułowanie stanowiska

Przede wszystkim ludzie poświęcają się, aby uratować drugiego człowieka. Przykładem na to jest Alek i Zośka z „Kamieni na szaniec” autorstwa Aleksandra Kamińskiego. Gdy podczas II wojny światowej Rudy zostaje aresztowany przez gestapo, jego przyjaciele postanawiają go uratować. Wraz z innymi osobami organizują akcję pod Arsenalem. Polegała ona na odbiciu z rąk Niemców chłopaka i innych więźniów. Podczas ataku udało się zgodnie z planem uwolnić Jana Bytnara. Niestety, w trakcie wycofywania się Aleksy został postrzelony. Rudy i Alek zmarli kilka dni później. Zośka bardzo to przeżywał. To pokazuje, że warto jest pomagać innym, nawet jeżeli wymaga to poświęcenia i mimo tego, że może zakończyć się to śmiercią.

przykład w funkcji argumentacyjnej

Warto dodać, że ludzie wspierają się w ciężkich chwilach. Wzorem na to jest utwór E.E. Schmitta pt. „Oskar i pani Róża”. Główny bohater to ciężko chory chłopiec, który przebywa w szpitalu. Jego rodzice rzadko go widują, a jedyna osoba, która się nim opiekuje to pani Róża. Kiedy chłopiec dowiaduje się o swojej bliskiej śmierci, jest zaniepokojony, ale dzięki dobrej opiece potrafi być szczęśliwy. Często rozmawia z panią Różą i mają świetny kontakt, dlatego nie boi się śmierci. Pani Róża jest jego wsparciem i chłopiec polega na niej. Kobieta aż do końca życia dziecka bardzo o nie dbała. To dowód na to, że ludzie są empatyczni, chętni do opieki i wsparcia.

wniosek podsumowujący pierwszy przykład

przykład w funkcji argumentacyjnej

Podsumowując, stwierdzam, że warto pomagać innym. Człowiek martwi się, czuwa i dba o bliźniego. Jest w stanie poświęcić się, ratując kogoś, czy być, gdy są gorsze momenty. Nawet jeżeli skutkiem może być śmierć, to i tak za życia drugiej osoby warto jej pomagać i ją wspierać.

wniosek podsumowujący drugi przykład

podsumowanie rozważań

Autor tej pracy słowem kluczem porządkującym wypowiedź uczynił *empatię*, dostrzegając w niej motyw, dla którego tak wielu ludzi, nawet w ekstremalnie trudnych sytuacjach, decyduje się pomagać drugiemu człowiekowi i to, jak niezwykle ważna jest ta pomoc. W pracy bardzo wyraźnie wybrzmiewa, tak jak w zdecydowanej większości wypowiedzi tegorocznych ósmoklasistów, niebudzące wątpliwości przekonanie o konieczności niesienia pomocy drugiemu człowiekowi i wartości takiej postawy, nie tylko dla tych, którzy tę pomoc otrzymują, ale także dla tych, którzy ją ofiarują.

W wypracowaniu przywołane zostały przykłady wyjątkowo trafne z punktu widzenia zaprezentowanej tezy. Autor podjął się ich zhierarchizowania, podkreślając wybrany przez siebie porządek starannie dobranym słownictwem.

Zaprezentowane powyżej wypowiedzi świadczą o tym, że ich autorzy opanowali umiejętności zapisane w podstawie programowej dotyczące tworzenia wypowiedzi w sposób pozwalający uzyskać bardzo wysokie i wysokie oceny za kryterium *Elementy retoryczne*. Spośród uczniów, którzy napisali rozprawkę 24% uzyskało za to kryterium 4 lub 5 punktów. Uczniowie

ci wykorzystali znajomość zasad tworzenia tezy (lub hipotezy) oraz argumentów przy tworzeniu swojej wypowiedzi, poprawnie posłużyli się przykładami i argumentami, właściwie je różnicując, potrafili przeprowadzić wnioskowanie, funkcjonalnie wykorzystali środki retoryczne, rozumiejąc ich oddziaływanie na odbiorcę oraz właściwie podzielili swoją wypowiedź na spójne myślowo akapity.

Nie wszyscy tegoroczni ósmoklasiści opanowali wymagania zapisane w trzech pierwszych kryteriach na takim poziomie, jaki prezentują trzy wypowiedzi przywołane powyżej. Wśród powodów, które sprawiły, że uzyskany wynik był niższy, w pierwszej kolejności można wymienić powierzchowność argumentacji. Wypowiedziom takim brakowało wnikliwości, a ich autorzy nie byli w stanie przekonująco zaprezentować swojego stanowiska. Zwykle wiązało się to z nieodpowiednim wykorzystaniem tekstu literackiego – częściowo funkcjonalnym lub wręcz niefunkcjonalnym, czego jedną z przyczyn mogły być niedostatki wiedzy na temat treści lektur obowiązkowych. Przyczynę tę należy wskazać jako równie istotną w uzyskiwaniu niższych wyników przez uczniów. Części ósmoklasistów nie udało się opanować sztuki argumentowania na tyle, aby posługiwać się rzeczową argumentacją, celowo i funkcjonalnie dobierając wybrane treści z utworów literackich. Uczniowie ci podejmowali nieudaną próbę logicznego dowodzenia słuszności swojego stanowiska, wprowadzając do swoich prac elementy streszczenia, w niektórych przypadkach nie wiążąc ich z problemem wskazanym w poleceniu.

Poniższe prace wskazują, których umiejętności uczniowie nie opanowali jeszcze na poziomie potrzebnym do swobodnej realizacji tematu rozprawki.

Przykład 66.

Każdy człowiek czasami potrzebuje pomocy i liczy na to, że otrzyma ją od osób, które o nią poprosi. Bez względu na to, o co ktoś nas prosi i kim dla nas jest, powinniśmy mu pomóc i zrobić wszystko, aby spełnić jego prośbę. Uważam zatem, że jest to trafne stwierdzenie i zawsze warto pomagać innym.

Na przyjaciela zawsze można liczyć, szczególnie, gdy robi wszystko, co w jego mocy, aby nam pomóc. Idealnie potwierdzi to dzieło Aleksandra Kamińskiego pt. „Kamienie na szaniec”. Mimo niebezpieczeństwa, którym bohaterowie byli zagrożeni podczas wojny, za każdym razem ryzykowali i pomagali sobie nawzajem. Podczas akcji pod Arsenalem, w której to Rudy znalazł się w sytuacji zagrażającej jego życiu, Alek i Zośka bez zastanowienia robili wszystko, żeby mu pomóc. Mimo że skończyło się to tragicznie dla Alka i Rudego, udało im się i uwolnili przyjaciela z rąk Gestapo.

Warto pomagać innym nie tylko w sytuacjach, które są dla nas nieoczekiwane i podejmujemy je bez zastanowienia, szczególnie w stosunku do bliskich nam osób. Potwierdzi to książka biograficzna Miry Suchodolskiej pt. „Religa. Ojciec i syn”, w której to Grzegorz Religa, syn zmarłego docenta Zbigniewa Religi, przedstawia życie swoje i swojego ojca. Będąc znanym kardiochirurgiem, pomógł wielu osobom i robił wszystko, aby robić to jak najlepiej. Jego ojciec przeprowadził pierwszą w Polsce transplantację serca, dzięki czemu jest uważany za naprawdę ważną osobę w historii medycyny.

Pomagając innym odczuwamy wielką satysfakcję i możemy być z tego dumni przez całe życie. Dobro zawsze do nas wróci, a my zostaniemy z poczuciem zadowolenia, że spełniliśmy czyjąś prośbę. Uważam, że warto pomagać innym i mieć z tego dużą satysfakcję.

Przykład 67.

Pomaganie innym to jedna z najważniejszych cech ludzkich, jest to nieodłączna część naszego społeczeństwa. Często możemy sobie zadawać pytanie: „Czy warto pomagać innym?” lub „Czy pomagając, coś zyskujemy?”. Moim zdaniem warto pomagać swoim znajomym, bliskim i innym. Potwierdzają to też niektóre dzieła literackie.

Ludzie sobie pomagają zazwyczaj, jak druga osoba jest w ciężkiej sytuacji. Wtedy mogą nawet poświęcić za tę osobę swoje życie. Jednym z dzieł, które to potwierdzają, są „Kamienie na szaniec”, które napisał Aleksander Kamiński. W tej książce, kiedy Rudy został aresztowany, jego przyjaciele „Zośka” i „Alek” postanowili go odbić, ryzykując swoim życiem. Akcja była udana, ale niestety „Rudy” i „Alek” zmarli niedługo po tym.

Pomóc można nie tylko poświęceniem się, ale można też poprzez podarowanie jakiejś rzeczy. Potwierdza to książka autorstwa Karola Dickensa pod tytułem „Opowieść wigilijna”, w której Ebenezer Scrooge po zobaczeniu ducha i sytuacji w domu swojego pracownika, postanowił dać mu dzień wolny w Boże Narodzenie.

Sądzę więc, że warto pomagać bliskim lub innym. Potwierdza to akcja pod Arsenalem w „Kamieniach na szaniec”, jak i pomoc, którą uzyskał Bob od swego pracodawcy.

Przykład 68.

Gdy mówimy o pomocy, to z reguły chodzi nam o nasze postępowanie, w wyniku którego ułatwiamy komuś poradzeni sobie z trudnością, lecz nadal w tych sytuacjach nie wyręczamy nikogo, lecz tylko wspieramy go w tym, aby to przezwycięzył oraz ułatwiamy mu podjęcie kolejnych kroków. Czasem jednak mianem pomocy określamy działania, w których poświęcamy się dla innych. Możemy to robić, ratując kogoś przed niebezpieczeństwem lub zwyczajnie rezygnując z czegoś dla dobra innych. Z reguły pomoc kończy się dobrze i przynosi zamierzony skutek, lecz zdarzają się przypadki, w których nasza pomoc i dobro względem kogoś, obraca się na nasze nieszczęście w wyniku niejednoznaczności w efektach naszego wsparcia. Zastanówmy się wspólnie nad pytaniem: „czy warto pomagać innym?” W tym celu na podstawie argumentów popartych przykładami z literatury odpowiedzmy na to pytanie.

Czasem czyn dla nas mały i nieznaczący potrafi kogoś niezwykle uszczęśliwić. Świetnym tego przykładem jest Scrooge z utworu Charlesa Dickensa „Opowieść wigilijna”. Ten bohater po przejściu przemiany spowodowanej odwiedzinami duchów, ofiaruje na święta indyka rodzinie swego pracownika i choć dla niego nie jest to ogromny wydatek, uszczęśliwia on biedną rodzinę, która nie może sobie na owo mięso pozwolić. Ten przykład pokazuje, że nie trzeba wiele, by swoją pomocą kogoś uszczęśliwić.

Zdarzają się jednak sytuacje, gdy mimo dobra względem kogoś i pomocy, my zostajemy zdradzeni, co jest bez wątpienia niepożądanym skutkiem naszych działań. Doskonale ilustruje nam to zdrada tytułowej bohaterki utworu „Balladyna” Juliusza Słowackiego. Po tym jak Kirkor ją poślubił i dał jej wyższą pozycję niż wcześniej miała oraz obdarzył ją miłością. Mimo tego dziewczyna pod jego nieobecność zdradza go z Fon Kostrynem i przyczynia się do śmierci męża. W tym przypadku widzimy, że w zamian za pomoc możemy zapłacić nawet najwyższą cenę.

Z reguły jednak pomoc przynosi nam radość i poczucie spełnienia, co obrazują bohaterowie „Kamieni na szaniec” Aleksandra Kamińskiego. Chłopcy są sfrustrowani tym, że nie mogą pomóc w walce na początku wojny, lecz wtedy pojawia się okazja. Kiedy obok nich zaatakowano pociąg, chłopcy bez namysłu ruszają na pomoc uszkodzonym, opatrując i ewakuując ich. Po tym wydarzeniu są z siebie dumni i to dowodzi, że pomoc może uszczęśliwiać.

Chyba wszyscy się ze mną zgodzą, że w większości sytuacji warto pomagać innym, gdyż nas to często cieszy, nie wymaga zwykle wiele i z reguły, choć nie zawsze, jesteśmy doceniani przez tych, którym pomagamy.

Przykład 69.

Moim 1. argumentem jest Ebenezer Scrooge z lektury „Opowieść wigilijna”.

Ebenezer Scrooge na początku swojej historii z życia był osobą, która nie lubiła rozmawiać ze swoimi pracownikami, a co dopiero dzielić się z nimi pieniędzmi. Pracownik Ebenezera był bardzo biedną osobą, której ledwie starczało na wykarmienie rodziny. Pracownik Ebenezera brał nawet nadgodziny z myślą, że dostanie od Ebenezera choć trochę więcej pieniędzy. Przez prawie całe swoje życie Ebenezer Scrooge nawet nie chciał rozmawiać z ludźmi na ulicy, wszystko jednak zmieniło się po odwiedzeniu go przez duchy. Po spotkaniu z duchami Ebenezer Scrooge stał się kompletnie inną osobą, która zaczęła się uśmiechać do innych ludzi, a także dawał im pieniądze.

Moim drugim argumentem są „Kamienie na szaniec”.

Alek, Zośka i Rudy to główni bohaterowie „Kamieni na szaniec”, którzy walczyli podczas 2 wojny światowej z Niemcami. Głównym planem chłopaków było uprzykrzenie życia Niemcom w sposób taki, jak zrywanie flag niemieckich, malowanie kotwic i wiele innych. Alek, Zośka i Rudy dzięki swojej wspólnej pracy bardzo dobrze przeciwstawiali się Niemcom.

Uważam, że Ebenezer Scrooge, jak i Alek, Zośka i Rudy bardzo dobrze pasują do tego, że warto pomagać innym.

Zależności pomiędzy umiejętnościami ocenianymi w trzech pierwszych kryteriach są oczywiste; niedostatek w zakresie jednej skutkuje zaburzeniem poziomu wykonania w kolejnej. Bez dobrej znajomości treści wybranych tekstów uda się być może sformułować tezę, ale na pewno nie uda się zbudować spójnych wewnętrznie akapitów, zredagować trafnych argumentów, zilustrować ich przykładami wnikliwie naświetlającymi poruszone zagadnienia, przeprowadzić wnioski.

Spośród uczniów, którzy na tegorocznym egzaminie wybrali rozprawkę, wymogi kryterium *Realizacji tematu wypowiedzi* spełniło ok. 83% zdających; otrzymali oni w tym kryterium 2 punkty; ok. 13% uczniów, spośród tych, którzy wybrali rozprawkę, otrzymało 1 punkt za realizację tego kryterium.

Maksymalny wynik (5 punktów) za realizację kryterium *Elementy retoryczne* uzyskało ok. 16% uczniów. Najliczniejsza grupa uczniów (ok. 35%) otrzymała za kryterium *Elementy retoryczne* 3 punkty, natomiast 1 punkt – ok. 5% tegorocznych ósmoklasistów.

2 punkty za pełną realizację kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* uzyskało ok. 62% tegorocznych ósmoklasistów. Częściowo zrealizowało to kryterium ok. 28% uczniów, uzyskując 1 punkt.

Tegoroczni ósmoklasiści dobrze poradzi sobie z realizacją tematu 1. wypracowania. Około 3% piszących otrzymało maksymalną punktację (20 punktów) we wszystkich ośmiu kryteriach, najliczniejsza grupa, ok. 10% uczniów, uzyskała 13 punktów.

Realizacja tematu, elementy twórcze oraz kompetencje literackie i kulturowe w opowiadaniu

Na tegorocznym egzaminie spośród uczniów, którzy pisali wypracowanie, 41% ósmoklasistów wybrało temat 2.

Wskazana w temacie forma wypowiedzi – opowiadanie – zobowiązywała ósmoklasistów do wykazania się umiejętnością zredagowania jednej z podstawowych form wypowiedzi pisemnej, której zasady uczniowie poznają już na początku edukacji szkolnej i ćwiczą przez wszystkie lata nauki w szkole podstawowej.

Od zdającego, oprócz zaprezentowania właściwej formy, oczekiwano wykazania się znajomością wybranej lektury obowiązkowej oraz wykorzystania jej treści i problematyki w sposób funkcjonalny i twórczy.

Realizacja tematu

Do pełnej realizacji tematu wymagano napisania opowiadania, którego treścią byłaby wspólna przygoda z bohaterem lektury obowiązkowej, potwierdzająca, że pomoc bohatera przyczyniła się do szczęśliwego zakończenia tej przygody. Ponadto napisane przez uczniów wypracowanie powinno w całości odnosić się do tematu, zawierać funkcjonalną narrację i logiczny układ zdarzeń. Oczekiwaną pełną realizację tematu powinny ułatwić uczniom wykorzystane przez nich środki językowe.

Bohaterem opowiadania tegorocznych ósmoklasistów – podobnie jak w ubiegłym roku – najczęściej był Mały Książę. Uczniowie rzadziej przywoływali bohaterów *Kamieni na szaniec*, Scrooge'a z *Opowieści wigilijnej* czy Skawińskiego z noweli *Latarnik*. Zdarzało się, że wspólną przygodę ósmoklasiści zdecydowali się przeżyć z Winicjuszem z powieści *Quo vadis*, księdzem Robakiem z *Pana Tadeusza*, Marcinem Borowiczem z *Szyfowych prac* czy nawet z duchem przeszłości z *Opowieści wigilijnej* lub Konstantym Julianem Ordonem, którego Adam Mickiewicz ukazał w utworze *Reduta Ordo*.

W kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* ósmoklasiści mogli otrzymać 2 punkty, o ile ich wypowiedź spełniała wszystkie warunki (w opowiadaniu uwzględniono dwa kluczowe elementy: wspólną przygodę z bohaterem lektury obowiązkowej, w której bohater pomógł narratorowi w jakiejś trudnej sytuacji, oraz sformułowany wprost lub wynikający z treści wypracowania wniosek, że bez tej pomocy narrator nie dałby sobie rady).

Maksymalny wynik za realizację pierwszego kryterium uzyskało 72% uczniów, którzy w zadaniu 18. wybrali temat 2. Jeśli w opowiadaniu został pominięty jeden z kluczowych elementów polecenia, wówczas przyznawano 1 punkt. Wynik taki uzyskało ok. 25% zdających.

Poniżej podano przykład opowiadania, w którym uczennica w pełni zrealizowała temat i w tym kryterium otrzymała 2 punkty.

Przykład 70.

Te wakacje spędzaliśmy z rodziną w Afryce. Któregoś ranka przy śniadaniu, kiedy moi bliscy planowali kolejny dzień, znudzona zaczęłam szukać w Internecie jakiejś ciekawej wycieczki na pustynię. Miałam dość ciągłego podporządkowywania się rodzinie. Byłam przecież wystarczająco dorosła, aby samodzielnie zaplanować sobie dzień.

Znalazłam wycieczkę w głąb pustyni, w dobrej cenie, z całodziennym wyżywieniem. Kiedy powiedziałam o moim pomysle rodzinie, mama mocno zaprotestowała, ale ją przekonałam. Siostra natomiast chciała zabrać się ze mną, jednak się nie zgodziłam. Chciałam pojechać sama, bez ukochanej córeczki rodziców.

Po dotarciu do miejsca zbiórki dostałam wodę i prowiant na cały dzień. Po chwili ruszyliśmy w drogę. Widziałam stado żyraf i antylop. Podziwiałam bezmiar pustynnego obszaru. Pustynia zdawała się nie mieć końca. Krajobraz był jednak na tyle monotony, że szybko zmęczyło mnie patrzenie przez okno. Nie wiadomo kiedy znudzona zapadłam w drzemkę. Obudziła mnie miła starsza pani, która siedziała obok. Powiedziała mi, że właśnie się zatrzymaliśmy i warto rozprostować nogi po kilkugodzinnej podróży. Postanowiłam przejść się na krótki spacer, starając się zapamiętać drogę, którą miałam wrócić. Po powrocie, ku mojemu zdziwieniu, nie zastałam nikogo. Wycieczka odjechała beze mnie. Wszeghogarniająca, bezkresna pustynia i myśl, że zostałam tutaj sama jak palec, bez jedzenia i wody – to wszystko spowodowało szybsze bicie serca. „Nie wydobędę się stąd” – powiedziałam zrozpaczona.

Usiadłam na kamieniu, przy którym wcześniej zatrzymał się nasz wycieczkowy samochód. Przeżona zaczęłam płakać. Moje uzalenie się nad sobą przerwał mały chłopczyk o blond włosach, który nagle stanął przede mną. Zapytał mnie, dlaczego płaczę, a ja mu odpowiedziałam, że zostałam tutaj całkiem sama i zapewne zginę marnie, nim ktokolwiek zdoła mnie uratować. Chłopiec uśmiechnął się i zwrócił mi uwagę, że przecież on tutaj jest, więc na pewno nie jestem sama! Po chwili, przyjaźnie patrząc mi w oczy, powiedział, że może zostać moim przyjacielem.

– Ty... Ty jesteś Małym Księciem! – odkryłam z niedowierzaniem – Skąd się tu wzięłeś?

– Pojawiłem się, bo mnie potrzebowałaś – odpowiedział skromnie.

Byłam zaintrygowana tym małym człowieczkiem. Wieczorem opowiadaliśmy sobie o naszych przeżyciach.

– Wiesz? Mam siostrę – powiedziałam ze smutkiem. – Jest dla mnie naprawdę ważna. Kiedy siedziałam na kamieniu, płacząc, bałam się, że już więcej jej nie zobaczę. Chciała jechać ze mną, ale się nie zgodziłam – zwierzyłam się chłopcu.

– Przykro mi. Dlaczego byłaś dla niej taka niedobra? – spytał.

– Od jej urodzenia rodzice właśnie jej poświęcają najwięcej czasu i energii, a ja jestem ta mniej ważna – wyrzuciłam z siebie to, co od dawna czułam.

– Twoi rodzice na pewno kochają was obie jednakowo, ale siostra jest młodsza i mniej samodzielna, więc siłą rzeczy jej poświęcają trochę więcej uwagi. A twoja siostra kocha cię całym sercem i teraz na pewno bardzo się o ciebie martwi, i tęskni za tobą, tak jak moja Róża tęskni zawsze za mną. Wiesz? Ja też za nią tęsknię. Bardzo. Teraz też brakuje mi jej. Bo jak się kogoś

sceneria
nawiązująca do
lektury

przygoda,
budowanie
napięcia

wprowadzenie
bohatera – opis
wyglądu

przetworzony
motyw osvajania

przetworzony rys
psychologiczny
bohatera

oswoi, to już zawsze się za nim tęskni, ale warto tak tęsknić, bo ta tęsknota nadaje życiu sens...

Zmartwiłam się. Znałam moją siostrę i byłam pewna, że teraz płacze. Zrobiło mi się bardzo smutno.

Nagle przypomniałam sobie, że jestem głodna i bardzo chce mi się pić. Chłopiec zaproponował, abyśmy poszli do studni. Ruszyliśmy i po jakimś czasie znaleźliśmy studnię, a w niej upragnioną wodę. Pijąc, zauważyłam migające w oddali światelka. Mały Książę powiedział, że tam jest miasto, z którego wyruszyłam na wycieczkę.

– Co bym zrobiła bez ciebie? Uratowałeś mi życie i tyle nauczyłeś – powiedziałam.

Zapytałam Małego Księcia, czy pójdzie ze mną, ale stwierdził, że musi poczekać na żmiję przy studni.

– Jesteś prawdziwym przyjacielem. Przybyłeś, żeby mi pomóc, niczego w zamian nie oczekując – wyszeptalam na pożegnanie ze wzruszeniem.

– Żegnaj – odpowiedział.

– Może się jeszcze spotkamy? – rzuciłam, odchodząc, ale on nic nie odpowiedział. Poszłam w stronę miasteczka, gdzie czekali na mnie zmartwieni rodzice i zapłakana siostra. Przytulili mnie najmocniej, jak umieli. Powiedzieli mi, że całą noc bezskutecznie mnie szukali, ale nie tracili nadziei. Jak dobrze, że znów byliśmy razem.

wykazanie się znajomością treści lektury – inne wydarzenia z życia Małego Księcia

bezpośrednie nawiązanie do tematu

Zaprezentowane powyżej opowiadanie spełnia również wszystkie wymagania zawarte w kryterium *Elementy twórcze* (5 punktów). W wypracowaniu posłużono się funkcjonalną narracją, zdarzenia zostały ukazane w logicznym porządku, fabuła jest ciekawa i urozmaicona. Można tu także mówić o twórczo wykorzystanej lekturze – miejsce zdarzenia nawiązuje do scenerii utworu, a Mały Książę zachowuje cechy postaci stworzonej przez autora. Te elementy mają także wpływ na pozytywną ocenę w kolejnym kryterium – *Kompetencje literackie i kulturowe* (2 punkty), tym bardziej, że odniesienia do lektury są trafne i poprawne merytorycznie.

Często zdający przygodę z bohaterem literackim ograniczali do wspólnego spotkania i rozmowy, z której wynikała jakaś istotna wskazówka i można było ją uznać za formę pomocy w konkretnej sytuacji życiowej, w jakiej znalazł się narrator. Jeśli jednak fabuła tak pomyślanego opowiadania zawierała jakiś element zaskoczenia, a spotkanie było niezwykle, za realizację tematu przyznawano 2 punkty.

Poniżej pokazano przykład takiego właśnie opowiadania.

Przykład 71.

Tego dnia słońce prażyło niemiłosiernie. Złote promienie docierały do każdego zakątka Warszawy. Spragnione słońca miasto, po wielu dniach deszczu, zdawało się z wdzięcznością je przyjmować i dzielić się ich ciepłem z mieszkańcami.

Być może nierozsądnym wyjściem w takiej sytuacji było siedzenie na rozgrzanym dachu wysokiego budynku, ale tylko tutaj udało mi się odnaleźć chwilę wytchnienia od sfrustrowanych upałem ludzi. Potrzebowałam spokoju, aby

przeczytać przed egzaminem ósmoklasisty jedyną zaległą lekturę – „Małego Księcia”.

Przez ten skwar ciężko było się skupić, ale otarłam zalewający mi oczy pot i wróciłam do niewiele mi mówiącego fragmentu o pustyni.

– Prawdziwa pustynia to jest tutaj! – westchnęłam, spoglądając na szumiące w dole słoneczne ulice.

– Niewiele wiesz o pustyniach – usłyszałam za mną dziecięcy głosik.

Odwróciłam się tak gwałtownie, że omal nie spadłam z dachu. Obok mnie stał mały jasnowłosy chłopczyk w zabawnej zielonej szacie.

– Mały Książę? – wykrztusiłam zaskoczona.

– Tak, to ja – wyznał chłopiec z prostotą. – Przyszedłem, żeby cię zapytać, czy oswoiłaś kiedyś kogoś tak, jak Lis mnie oswoił – rzucił zniechęca. Pokręciłam głową.

– Wiesz, nie przypominam sobie. Chyba nie... – odpowiedziałam po chwili zastanowienia.

Mały Książę trochę posmutniał i zamyślił się, po czym znów zapytał:

– A może ktoś cię oswoił? Pomyśl, bo warto sobie z tego zdawać sprawę.

Jeśli ktoś cię oswoił, będziesz tęsknić do niego i on będzie tęsknił do ciebie. Ja tęskniłem za moją Różą i nawet o tym nie wiedziałam. Wiesz, że można tęsknić za kimś, nie wiedząc nawet, że się tęskni?

Teraz ja się zamyśliłam. Przed oczyma miałam twarz mojej przyjaciółki, która leżała w szpitalu. Tak, ona mnie oswoiła. Rano pomyślałam, że odwiedzę ją jutro, bo jakoś nie miałam dzisiaj ochoty jechać tramwajem na drugi koniec miasta. Zmieniłam jednak zdanie. W pośpiechu zamknęłam książkę.

– Dzięku... – nie skończyłam. Chciałam powiedzieć „Dziękuję ci, Mały Książę za przypomnienie mi o tak ważnej sprawie – że przyjaźń trzeba pielęgnować, a o przyjaciół należy się troszczyć. Bardzo mi pomogłeś. Bez ciebie mogłabym o tym zapomnieć”. Ale jego już nie było. Zniknął tak nagle, jak się pojawił. Tylko upał niezmiennie trwał...

nawiązanie do lektury

zaskakujące spotkanie z Małym Księciem; opis wyglądu bohatera

rozmowa

przetworzony rys psychologiczny bohatera

nawiązanie do wydarzeń z życia Małego Księcia

przetworzony motyw osvajania; wykazanie się znajomością problematyki utworu; bezpośrednie nawiązanie do tematu

Zdarzało się, że niektórzy uczniowie pisali opowiadanie, w którym osobą udzielającą pomocy był narrator, nie – jak tego wymagano w poleceniu – bohater opowiadania. Taka realizacja tematu świadczyła o niepełnym jego rozumieniu i skutkowałą przyznaniem 1 punktu w pierwszym kryterium.

Poniżej zaprezentowano przykład opowiadania, w którym narrator pomaga bohaterom lektury.

Przykład 72.

Trwała wojna, straszna druga wojna światowa, a ja mieszkałem w Warszawie. Było tu bardzo niebezpiecznie, dlatego niektórzy cywile opuszczali miasto i przenosili się w spokojniejsze miejsca. Moja rodzina jednak pozostała w stolicy.

Pewnego dnia obudził mnie donośny huk wybuchu w pobliżu mojej kamienicy. Wybiegłem, żeby sprawdzić, co się stało. Skręciłem w boczną uliczkę i od razu dostrzegłem trzech chłopców w moim wieku. Jeden z nich rysował na murze kotwicę, symbol Polski Walczącej, pozostali go asekurowali. „Chłopcy z Małego Sabotażu” – pomyślałem i poszedłem w ich kierunku. Podszedłem niezauważony. Gdy odkryli moją obecność, zaskoczeni przestraszyli się, jednak ich uspokoiłem.

sceneria nawiązująca do lektury

potwierdzenie znajomości treści i problematyki utworu; przystępność

Okazało się, że to Alek, Rudy i Zośka, trzej główni bohaterowie książki później napisanej przez Aleksandra Kamińskiego.

wprowadzenie
bohaterów

– Potrzeba nam kogoś takiego jak ty – powiedział Zośka, który wyróżniał się delikatną, dziewczęcą niemal urodą. – Podszedłeś do nas tak cicho, że cię nie zauważyliśmy. Taka taktyka jest bardzo cenna w naszej działalności. Przydasz się, chłopie! Co ty na to?

opis wyglądu
bohatera

– Chętnie podejmę się jakiejś akcji na próbę. Sprawdzicie, czy się nadaję – powiedziałem bez namysłu.

Chłopcy wyjaśnili mi cel naszego następnego działania. Mieliśmy ochraniać Alka, który zamierzał zerwać flagę niemiecką z gmachu PKO. To było bardzo ryzykowne i niebezpieczne zadanie. Kiedy szliśmy już całą czwórką w kierunku ulicy Marszałkowskiej, nagle kątem oka zauważyłem w uchylonym oknie świecący punkt. Słońce odbijało się od wymierzonego w nas pistoletu. „Niemiecki snajper” – przemknęło mi przez głowę.

nawiązanie do
zdarzeń z utworu

– Zwiewajmy! Snajper! – krzyknąłem i natychmiast rozpierzchlił się, każdy w inną stronę. W tym samym momencie usłyszałem odgłos kilku wystrzałów, na szczęście chybionych. Nie dowierzałem swojemu szczęściu. Uratowałem siebie i tych trzech.

pomoc bohaterom

Spotkaliśmy się za którymś rogiem, poza zasięgiem mierzącego w nas hitlerowca. Koledzy wyrazili swoje uznanie i pogratulowali mi spostrzegawczości.

– Chłopie, uratowałeś nam życie! Gdyby nie ty, zgarnąłby nas jak kaczki! – mówił podekscytowany Zośka. Rudy i Alek tylko z podziwem kiwali głowami.

przekształcenie
tematu

– No cóż? To chyba się sprawdziłem? – spytałem już przekonany, że mi nie odmówią.

Od tej pory działaliśmy razem. Wziąłem udział w wielu udanych akcjach. Ja jednak przeżyłem, im niestety, się nie udało. Ich jednak wszyscy znają, ja pozostałem jednym z wielu walczących o wolność Warszawy, ale mam co wspominać i opowiadać wnukom.

Warto pamiętać, że – jeśli nie zostały spełnione wymagania zapisane w kryterium *Realizacja tematu*, czyli jeśli uczeń w tym kryterium otrzymał 0 punktów, w pozostałych kryteriach również przyznawano 0 punktów.

W opowiadaniach, które w kryterium *Realizacja tematu* zostały ocenione na 0 punktów (3% prac), najczęściej brakowało odwołania do lektury obowiązkowej. Należy pamiętać, że do zrealizowania tego kryterium niewystarczające jest nazwanie wykreowanej przez siebie postaci imieniem znanym z lektury, bez przywołania choćby pojedynczych cech bohatera czy elementów świata przedstawionego utworu, które świadczyłyby o znajomości lektury.

Elementy twórcze

Temat wypracowania wyraźnie wskazuje, że jednym z bohaterów ma być autor pracy, opowiadający o przygodzie przeżytej razem z bohaterem literackim. Takie zredagowanie tematu skłaniało zdających do zastosowania narracji w 1. osobie liczby pojedynczej czasu przeszłego. W temacie zawarta jest wyraźna sugestia, że opowiadający ma być uczestnikiem zdarzenia, ponieważ ma to być opowieść „o przygodzie z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej”, którego pomoc sprawiła, że Wasza przygoda zakończyła się szczęśliwie”.

Opowiadający spotykali bohatera lektury najczęściej w swoim świecie i do tego spotkania dochodziło w sposób zaskakujący. Zdarzało się też, że akcja rozgrywała się w świecie bohatera – narrator żył w tamtym świecie lub przenosił się do niego, np. we śnie lub w jakiś inny sposób (dzięki podrójom międzyplanetarnym, podrójom w czasie lub za sprawą wykorzystania magicznych przedmiotów).

Pomoc narratorowi udzielana była w różny sposób, a forma pomocy zależała nie tylko od sytuacji, w jakiej znalazł się opowiadający, ale także od wybranego bohatera. Mały Książę najczęściej udzielał narratorowi dobrych rad, bohaterowie *Kamieni na szaniec* ratowali go z opresji, Scrooge przypominał o tym, co w życiu jest najważniejsze, a Skawiński pomagał zagubionym na morzu. Uczniowie najczęściej wprost odnosili się do tematu i podkreślali znaczenie udzielonej im pomocy, ale zdarzało się i tak, że nie akcentowali w jakiś szczególny sposób wdzięczności za okazaną pomoc, lecz fabuła opowiadania wyraźnie ukazywała zbawienną rolę spotkanego bohatera.

Od ósmoklasistów oczekiwano, aby redagując opowiadanie twórcze, spełnili wymagania odnoszące się do tej formy wypowiedzi. Niezwykle ważna była umiejętność prowadzenia funkcjonalnej narracji, z którą wiązało się przedstawienie zdarzeń w logicznym układzie. Warunkiem wpływającym na pełną realizację polecenia było też urozmaicenie fabuły. Mogło temu służyć wprowadzenie takich jej elementów jak: czas akcji, miejsce akcji, dialog lub monolog, opisy (np. opis wyglądu bohatera i jego zachowania, opis miejsca, opis sytuacji lub przeżyć), punkt kulminacyjny, pointa. Rzadziej zdający wprowadzali zwrot akcji czy retrospekcję. Umiejętne wprowadzenie wymienionych elementów fabuły połączone z twórczym wykorzystaniem treści lektury znajdowało swoje odzwierciedlenie w wysokiej punktacji w zakresie omawianego kryterium.

Zdający w różny sposób realizowali wymaganie twórczego wykorzystania lektury. W większości przekształcali wątki i motywy znane z utworów i osadzali je w wymyślonych, nowych realiach. Zdarzało się jednak i tak, że włączali się do akcji utworu i brali aktywny udział w ukazanych w lekturze wydarzeniach. Czasem utwór i jego atmosfera stawały się inspiracją do stworzenia całkiem nowego wydarzenia z udziałem bohatera wybranej lektury.

Zdający w kryterium *Elementy twórcze* mogli maksymalnie uzyskać 5 punktów, jeśli w napisanym przez nich opowiadaniu układ zdarzeń był logiczny, narracja funkcjonalna, fabuła urozmaicona (w tym funkcjonalnie wykorzystano co najmniej 6 spośród wymienionych w kryteriach oceniania elementów budowy fabuły) i jeśli twórczo wykorzystane zostały treści lektury.

Poniżej zamieszczono przykład pełnej realizacji wymagań zapisanych w omawianym kryterium.

Przykład 73.

Był grudniowy poranek. Wstałam jak co dzień rano i poszłam do kuchni. Pijąc kawę, wyjrzałam przez okno. Londyn był trochę ośnieżony, ale wyjątkowo świeciło słońce. Pogoda zachęcała do spacerów, dlatego postanowiłam przejść się nad Tamizę.

czas akcji
miejsce akcji –
nawiązanie do
utworu

Szybko dopiłam kawę, ubrałam się ciepło i wyszłam z domu. Humor mi dopisywał, więc oddychając zimowym powietrzem, uśmiechałam się do

elementy opisu
przeżyć wewn.

przechodniów. Mimo wczesnej pory, na ulicach było sporo ludzi. Otwierano pobliskie sklepy i świąteczne stragany. Wokół czuło się atmosferę świąt Bożego Narodzenia.

Szłam szybkim marszem. Minęłam kantor tego ponurego starca Scrooge'a, dziwiąc się, że jest jeszcze zamknięty. Kierowałam się w stronę mostu, gdzie miałam swoje ulubione miejsce. Wybrzeże w pobliżu mostu było wyłożone kamieniami, z których zbudowano schodki ku rzece. Podeszłam do tych schodków, żeby z bliska przyjrzeć się zamrożonej tafli wody. Zejście było bardzo śliskie, więc starałam się stąpać bardzo ostrożnie. Nagle poślizgnęłam się i się zachwiałam.

opis miejsca

– Uważaj! – usłyszałam czyjś głos tuż za moimi plecami. Ten ktoś w ostatniej chwili chwycił mnie za ramię. Obejrzałam się i – ku mojemu zdziwieniu – zobaczyłam ... Scrooge'a, tego starszego niemiłego pana, właściciela dobrze znanego mi kantoru. Miał na sobie czarny płaszcz i czarny wysoki cylinder.

przygoda
wprowadzenie
bohatera – opis
wyglądu

– Nic ci nie jest? – spytał troskliwie, a jego zwykle surowa twarz wydała mi się niezwykle miła i przyjazna.

– Nie, wszystko w porządku – odpowiedziałam. Dzięki panu nie wpadłam do wody. Bardzo dziękuję, bo nie wiadomo, jak skończyłaby się ta moja przygoda, gdyby pana tu nie było.

przetworzony rys
psychologiczny
bohatera;
nawiązanie do
tematu

– No, no... Trzeba uważać na tych schodach. Są niebezpieczne. Zwłaszcza zimą. Ale miło mi, że mogłem się na coś przydać – powiedział z uśmiechem, po czym puścił moją rękę, odwrócił się i ruszył przed siebie.

– Proszę poczekać! – zawołałam. – Czy mogę wiedzieć, dokąd teraz pan idzie?

dialog

– Idę do sklepu. Postanowiłem kupić mojemu pracownikowi indyka na Święta. To taki drobny prezent w podziękowaniu za jego ciężką pracę. Jego synek Tim jest bardzo chory. To duże nieszczęście, kiedy dziecko jest chore.

przetworzony
motyw pomocy
pracownikowi

– Czy miałby pan coś przeciwko temu, żebym panu towarzyszyła w zakupach? – zapytałam nieśmiało. Scrooge pokręcił głową i uśmiechnął się zachęcająco, po czym rzekł:

– Oczywiście, że nie. Będzie mi bardzo miło w towarzystwie takiej młodej i rezolutnej damy.

Razem odwiedziliśmy pobliski stragan. Pan Ebenezer wybrał największego indyka, jaki tam był. Po drodze opowiedział mi o wizycie duchów i o swojej przemianie.

wykazanie się
znajomością
lektury –
przemiana
bohatera

– Na szczęście zdążyłem jeszcze wyciągnąć wnioski ze swojego życia i stać się lepszym człowiekiem. Nie wszyscy mają tyle szczęścia – podsumował swoje zwierzenia.

– Ma pan rację, nie wszyscy – potwierdziłam filozoficznie.

Muszę przyznać, że opowieść pana Skrooge'a bardzo mnie poruszyła, zwłaszcza decyzja o pomocy małemu Timowi.

– Jest pan naprawdę dobrym człowiekiem, bo tylko ludzie dobrego serca pomagają chorym dzieciom – powiedziałam wzruszona. Sięgnęłam do kieszeni i wyjęłam z niej dużą czekoladę z orzechami.

pointa

– A to ode mnie dla Tima. Proszę mu to przekazać. Ja też postaram się mu pomóc. Zobaczę, co da się dla niego zrobić. Kiedy już będę miała jakiś pomysł, odwiedzę pana w kantorze. A tymczasem muszę pana pożegnać.

– Do zobaczenia, młoda damo. Pamiętaj, że w życiu najbardziej liczy się to, co zrobimy dla innych. Ja, niestety, dowiedziałem się o tym zbyt późno, ale przed tobą całe długie życie!

– Do zobaczenia. I dziękuję za pomoc przy rzece! Bez pana bym sobie nie poradziła.

Wróciłam do domu naładowana dobrą energią. Miałam ważny cel, postanowiłam pomagać Timowi i namówić do tego moich znajomych. I działałam... A Tim ma się coraz lepiej...

Dość często zdarzało się, że ósmoklasiści, budując narrację, korzystali z konwencji snu. Ten pomysł dawał im możliwość przeniesienia się z ich świata w dowolne miejsce w świecie wykreowanym, gdzie spotykali wybranego bohatera, przy czym najczęściej umieszczali go w miejscu i okolicznościach zbliżonych do tych, które znali ze świata ukazanego w utworze.

Przykład takiego opowiadania przedstawiono poniżej.

Przykład 74.

Na niebie już było widać gwiazdy. Rozejrzałam się wokół. „Dlaczego zdecydowałam się wsiąść na tę łajbę?” – skarciłam siebie w myślach. To miał być zwykły krótki rejs drewnianą łódką mojego dziadka. Szczęście mi jednak nie sprzyjało, bo już po chwili rejsu poczułam się bardzo senna. Obudziłam się i zobaczyłam, że telefon jest rozładowany, a ze wszystkich stron otacza mnie wielka woda.

czas akcji
miejsce akcji

Już traciłam wiarę w jakąkolwiek pomoc. Nie wiedziałam nawet, w którą stronę płynę. Wtem w oddali dostrzegłam przebijające się w ciemności żółte światło. W tym momencie przypomniałam sobie opowieści mojego dziadka o starym latarniku, który pomaga zbłąkanym na morzach ludziom. „Niemożliwe” – wyszeptalam z niedowierzaniem i zaczęłam energicznie uruchamiać zardzewiały silnik mojej łodzi. Płynęłam w stronę światła, pamiętając o skałach otaczających latarnię.

elementy opisu
przeżyć wewn.

Łódź gwałtownie uderzyła o brzeg. Wyłączyłam silnik i wyskoczyłam na ląd. Z całych sił próbowałam wciągnąć łódkę na piasek. Niestety, bez skutku. Nagle zobaczyłam obok siebie staruszkę. Ze zdziwieniem patrzyłam, jak wciąga moją łódkę na piasek.

przygoda

wprowadzenie
bohatera

– Dziękuję – odezwałam się w końcu. W odpowiedzi staruszek uśmiechnął się i wskazał drzwi do latarni.

opis sytuacji;

– Jest zimno. Wejdz do środka. Nie martw się, wezwałem już pomoc – powiedział.

– Bardzo panu dziękuję. Bez pana pomocy pewnie bym sobie nie poradziła.

elementy opisu

Kiedy weszliśmy do latarni, rozejrzałam się po skromnym pomieszczeniu. Były tam tylko podstawowe sprzęty: łóżko, stół, dwa krzesła, i mała komódka, na której leżała otwarta książka – „Pan Tadeusz”. Teraz już byłam pewna – uratował mnie Skawiński, stary latarnik, o którym opowiadał mi dziadek, a potem przeczytałam o nim szkolną lekturę.

– Zdaje się, że to pana opisał Henryk Sienkiewicz w swojej noweli – powiedziałam niepewnie.

dialog

– No cóż... Moja historia zainteresowała pisarza. Wzruszył go mój los.

– A ta książka? Ciągle panu towarzyszy?

Skawiński wziął do ręki „Pana Tadeusza”, przycisnął książkę do serca, zamyślił się, po czym wyrzekł te słowa:

– Tak, to największy mój skarb. To moja ojczyzna...

W tym momencie na morzu zawyła syrena. Jakiś statek utknął na mieliźnie i potrzebował pomocy.

To jednak nie syrena na morzu, tylko budzik w moim pokoju!

– Kochanie, wstawaj! Szósta czterdzieści pięć. Śniadanie czeka – otworzyłam oczy i zobaczyłam uśmiechniętą twarz mojej mamy.

A więc to był sen. Wczoraj o północy skończyłam czytać „Latarnika”. Teraz znam go już bardzo dobrze. Chyba nawet mogę powiedzieć, że osobiście...

nawiązanie do tematu

wykazanie się znajomością utworu

pointa

Maksymalną punktację w kryterium *Elementy twórcze* uzyskało 16% uczniów, którzy w zadaniu 18. wybrali opowiadanie.

Kompetencje literackie i kulturowe

Zdający, którzy podjęli się napisania opowiadania, podobnie jak ci, którzy pisali rozprawkę, mieli obowiązek wykazania się znajomością treści i problematyki wybranej lektury. Umiejętność ta sprawdzana była przede wszystkim w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*.

Aby potwierdzić znajomość lektury, zdający najczęściej skupiali się na ukazywaniu bohaterów literackich w taki sposób, że ich wizerunek w opowiadaniu pozostawał w zgodzie z wizerunkiem z utworu. Ósmoklasiści odnosili się zarówno do wyglądu postaci, jak i do ich cech osobowości. Wykorzystywali także sytuacje opisywane w utworze, które przetwarzali na użytek swoich opowieści. Wykorzystywali ważne sentencje (np. z *Małego Księcia*) czy wnioski, które wyciągali bohaterowie ze swojego postępowania (np. przemiana Scrooge’a).

W tym kryterium maksymalnie można było otrzymać 2 punkty. Działo się tak wtedy, kiedy uczeń wykorzystał znajomość wybranej lektury obowiązkowej w sposób funkcjonalny, tzn. przywołał w opowiadaniu takie wydarzenia, które dobrze ilustrowały myśl zawartą w temacie – *Bez ciebie nie poradziłbym/poradziłabym sobie w tej sytuacji...* Należy zaznaczyć, że błędy rzeczowe (np. mylenie imion czy nazwisk bohaterów, przypisywanie cech, których bohaterowie nie posiadali) obniżały punktację, a popełnienie trzech błędów rzeczowych skutkowało przyznaniem 0 punktów w tym kryterium.

Stopień wykorzystania treści wybranego utworu był zróżnicowany (od przywołania pojedynczych cech wyglądu postaci czy zdawkowego wspomnienia faktów, dzięki którym można było rozpoznać bohatera, po szczegóły dotyczące jego losów i związanych z nim przeżyć) i w dużym stopniu uzależniony od wyobraźni autora.

Jeśli wszystkie przywołane z lektury treści zdający wykorzystali w stworzonych przez siebie realiach w sposób celowy i funkcjonalny, otrzymywali w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* 2 punkty. Spośród tegorocznych zdających, którzy wybrali temat 2., takich uczniów było 59%. Tym, którzy treści przywołane z lektury wykorzystali częściowo funkcjonalnie, przyznawano w omawianym kryterium 1 punkt. Takich uczniów, spośród piszących opowiadanie, było nieco ponad 30%.

Zdarzało się również, że uczniowie nie wykazali się funkcjonalnym wykorzystaniem treści lektury. Działo się to najczęściej w sytuacji, gdy zamiast wybrać wątki czy zdarzenia z utworu i wzbogacić nimi stworzoną przez siebie fabułę, ograniczyli się do streszczenia losów wybranych postaci. W tak zredagowanych opowiadaniach zdający otrzymywali w omawianym kryterium 0 punktów.

W kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* 0 punktów uzyskali również ci uczniowie, którzy jedynie wymienili imię bohatera albo w ogóle nie odwołali się do treści wybranej lektury.

Na tegorocznym egzaminie około 11% zdających spośród tych, którzy pisali opowiadanie, nie sprostało wymaganiom w zakresie omawianego kryterium.

Poniżej przedstawiono przykład funkcjonalnego wykorzystania lektury *Kamienie na szaniec*. Zarówno atmosfera opowiadania, jak i ukazane zdarzenia pozostają w pełnej zgodzie z utworem.

Przykład 75.

Przeciskałam się przez tłum, chcąc jak najszybciej dostać się do domu. Czasy były mocno niebezpieczne, nic więc dziwnego, że czuło się niemiłą atmosferę. Miało się wrażenie, że powietrze wypełnione jest strachem, bólem i cierpieniem. Zbliżała się godzina policyjna, więc każdy pędził w miejsce swojego schronienia, naiwnie licząc, że przynajmniej tam będzie bezpieczny. W rzeczywistości nigdzie jednak nikt nie mógł czuć się bezpiecznie. Idąc tak, co jakiś czas mijałam propagandowe napisy hitlerowskie, zdjęcia gestapowców szczerzących się dumnie w witrynach warszawskich fotografów. Na ten widok aż zaciskałam pięści i miałam ochotę rzucić w nich kamieniem, jak tydzień temu.

Ale były i takie momenty, w których uśmiechałam się do siebie, a gdzieś w głębi serca czułam dziwne ciepło. Namalowane na murach znaki Polski Walczącej dodawały mi otuchy. To zasługa chłopaków z Małego Sabotażu! Głównie Alka, Rudego i Zośki, których nie znałam osobiście, ale wiele o nich słyszałam. Gdzie indziej namalowano żółwie, które miały skłaniać Polaków do spowalniania pracy w zakładach pracujących dla Niemców. Na murze obok kina odczytałam napis: „Tylko świny siedzą w kinie” – skierowany do tych, którzy, chodząc do kin, oglądali też propagandowe filmy hitlerowskie. To wszystko sprawiało, że w głębi serca miałam nadzieję, że ten koszmar jednak kiedyś się skończy. Buntowałam się. O, jak bardzo się buntowałam przeciwko temu bestialstwu.

Skręciłam w boczna uliczkę, prowadząca do mojej kamienicy. Szłam szybko ze wzrokiem wbitym w ziemię. Podniosłam go dopiero, gdy wchodziłam do budynku. I to był błąd. Ujrzałam dobrze zbudowanego gestapowca. Przyglądał się mnie. Przełknęłam ślinę. Zawrócić? Na to nie było raczej szans. Jeżeli ten hitlerowiec czegoś ode mnie chciał, to wpakowałby mi kulkę w głowę, zanim zdążyłabym się odwrócić. A poza tym to po co uciekać? Jak już ginąć, to honorowo!

Ruszyłam powoli do przodu, usiłując zachowywać się naturalnie. Oddech przyspieszył mi znacząco, a serce biło tak głośno, że chyba nawet on to

wykazanie się znajomością lektury – nawiązanie do atmosfery i realiów życia ukazanych w utworze

wykazanie się znajomością lektury – realia życia w okupowanej Warszawie; działalność Małego Sabotażu

ukazanie zgodnych z utworem nastrojów wśród młodzieży biorącej udział w konspiracji;

słyszał. W końcu minęliśmy się, a przynajmniej tak mi się wydawało, zanim poczułam silne szarpnięcie za rękę.

– Chwileczkę – zaczął złowrogo po niemiecku (uczyłam się niemieckiego w szkole), przyglądając mi się badawczo – Ja cię już chyba gdzieś widziałem. W zeszły piątek. To ty wybiłaś szybę w zakładzie fotograficznym i zniszczyłaś moje zdjęcie umieszczone w witrynie! – wrzasnął z furią i zaczął potrząsać mną bezlitośnie.

Nie zamierzałam zaprzeczać. Niech się dowie, z kim ma do czynienia! A on po chwili wyjął pistolet i najwyraźniej zamierzał go użyć. Wycelował nim prosto w moją głowę. Zamknęłam oczy. Już się nie wrywałam. „To koniec” – pomyślałam. Ogluszył mnie odgłos strzału, jeden, drugi, trzeci... Ale nie poczułam bólu. Otworzyłam oczy i cofnęłam się gwałtownie na widok leżącego gestapowca. Odwróciłam głowę. Z tyłu stał młody, szczupły, jasnowłosy chłopak z pistoletem wycelowanym ciągle w leżącego bez ruchu Niemca. Chłopak miał skupioną twarz. Powoli opuścił broń i podszedł do mnie.

– Jan Bytnar. Nazywają mnie Rudy – usłyszałam – Dostałaś? – zapytał dość nerwowo.

Nie odpowiedziałam mu, nie byłam w stanie. Obejrzał mnie szybko, szukając ewentualnego postrzału, a gdy go nie znalazł, odetchnął z ulgą. Nie miałam się najlepiej.

Po wszystkim Rudy zabrał mnie w bezpieczne miejsce, gdzie poznałam jego kolegów – Alka i Zoşkę. Tego dnia oficjalnie włączono mnie do Małego Sabotażu i przydzielono mi ważne zadanie – zrywanie niemieckich ulotek.

Jedno jest całkiem pewne – nie uszłabym wtedy z życiem, gdyby nie Rudy.

zgodny z utworem
rys
psychologiczny
hitlerowca;

wprowadzenie
bohatera, opis
wyglądu

wykazanie się
znajomością
lektury – ukazanie
innych postaci
z utworu, zadania
Małego Sabotażu

Poniżej został pokazany przykład opowiadania, w którym tylko częściowo funkcjonalnie wykorzystano treść lektury.

Przykład 76.

Moja przygoda zaczęła się pewnego sierpniowego wieczoru. Siedziałem na plaży i zastanawiałem się, co będę robił po zakończeniu wakacji. Nagle usłyszałem zza pleców głęboki męski głos.

– Hej, młody! – odwróciłem się. – Szukasz może jakiejś pracy? – pytał mnie nieznajomy.

– A co miałby mi pan do zaoferowania? – spytałem z ciekawości.

– Jestem kapitan Charles Mortimer – przedstawił się. – Szukam chętnych do załogi mojego okrętu. Byłbyś zainteresowany?

– W sumie czemu nie? – odrzekłem bez zastanowienia.

– Świetnie! Jutro wypływamy!

Następnego dnia czekałem spakowany w porcie. Nagle zauważyłem w oddali kapitana Mortimera. Był to wysoki umięśniony mężczyzna z długą, gęstą brodą. Ubrany był w koszulę, której podwinięte rękawy odkrywały liczne tatuaże na rękach. Podszedł do mnie i zaprowadził mnie na statek. Był to dość duży dwumasztowy okręt, na którego burcie widniał napis „Łypacz”. Weszliśmy na pokład.

– Słuchaj – odezwał się kapitan – na statku masz pewne obowiązki. Codziennie rano o 9.00 budzisz załogę i mnie. Potem jesz śniadanie

i kładziesz się spać. Musisz spać w ciągu dnia, ponieważ w nocy będziesz pełnił wartę. O 18.00 codziennie będę cię budził na obiad. Po obiedzie rozpoczyna się twoja warta. Teraz idź się zdrzemnąć.

– Dobra – odpowiedziałem i skierowałem się do pomieszczenia, gdzie miałem spać. Kilka godzin później obudził mnie kapitan. Wstałem, zjadłem obiad i poszedłem na miejsce wartownika. Siedziałem tam już kilka godzin. Była trzecia nad ranem. Nagle usłyszałem przeraźliwy krzyk. Zerwałem się i spojrzałem z przerażeniem za burtę. Z wody wynurzał się ogromny zielony potwór z mackami na twarzy. Szybko pobiegłem na pokład i zadzwoniłem w dzwon, aby obudzić załogę. Rozpoczęła się ucieczka. Sternik próbował uciec bestii, niestety, bezskutecznie.

– Wszyscy do broni! – krzyczał kapitan.

Trach! Bestia uderzyła w Łypacza, urywając maszt. Nagle, gdy wszyscy myśleli, że to już koniec, ujrzałem jasny promień wydobywający się z pobliskiej latarni. Potwór, spłoszony światłem, zaczął z powrotem się zanurzać.

Kilkanaście minut później podpłyną do nas łódką siwy mężczyzna.

– Witajcie! Nazywam się Skawiński i jestem latarnikiem.

Po upływie godziny cała załoga siedziała w latarni. Rankiem kapitan wyszedł i po chwili wrócił z pokaźną sumą pieniędzy.

– To dla ciebie za twoją pomoc. Bez ciebie byśmy sobie nie poradzili – powiedział do Skawińskiego.

– Nie potrzebuję tego – usłyszeliśmy zdecydowaną odpowiedź starca. – Potrzebny mi tylko spokój i ta oto książka – wskazał na „Pana Tadeusza” leżącego na stole. – Niczego więcej mi nie potrzeba – dodał jeszcze.

Pożegnaliśmy się ze starym latarnikiem i chwilę później razem z kapitanem i załogą opuściliśmy latarnię.

wprowadzenie
bohatera

rys
psychologiczny
bohatera

Łatwo zauważyć, że przeważająca część opowiadania nie ma żadnego związku z treścią ani problematyką *Latarnika* Henryka Sienkiewicza. Bohater noweli, Skawiński, pojawia się pod koniec opowieści w jakimś wykreowanym świecie, którego realia mają niewiele wspólnego ze światem Sienkiewiczowskiego bohatera. Uznano więc, że w tym opowiadaniu lektura została wykorzystana tylko częściowo funkcjonalnie, co poskutkowało przyznaniem 1 punktu w omawianym kryterium.

Kompozycja tekstu

Pierwszym krokiem egzaminatora przy ocenie kompozycji wypracowania zdającego jest przyjrzenie się, czy kompozycja wypowiedzi jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu. Ponadto, zarówno w przypadku rozprawki, jak i opowiadania, wymagana jest trójdzielność kompozycyjna, a więc praca powinna zawierać wstęp, rozwinięcie i zakończenie, z zachowaniem właściwych proporcji między tymi częściami.

Kolejnym krokiem egzaminatora oceniającego kompozycję wypracowania jest rozstrzygnięcie, czy wypowiedź ucznia jest spójna, to znaczy, czy została napisana w taki sposób, że łatwo się ją czyta dzięki jasnym powiązaniom wewnątrz zdań, między zdaniami, a także między akapitami. Egzaminatorzy sprawdzali także, czy prace stanowią zbiór uporządkowanych myśli (w przypadku rozprawek) lub czy narracja jest logiczna

i uporządkowana (w przypadku opowiadań) i czy treść została podzielona na wyodrębnione graficznie akapity, z których każdy stanowi logicznie zorganizowaną, zwartą całość. Jeśli prace egzaminacyjne spełniały wszystkie wymogi zapisane w zasadach oceniania albo występowała w nich jedna usterka w zakresie spójności lub logiki wypowiedzi czy podziału na funkcjonalne akapity, przyznawano w zakresie omawianego kryterium maksymalną liczbę punktów (2 punkty).

Jeśli natomiast w wypracowaniu dostrzeżono łącznie 2–3 usterki w zakresie spójności oraz/albo logiki wypowiedzi, zdający otrzymywali 1 punkt.

Na tegorocznym egzaminie, podobnie jak w ubiegłym roku, trzy czwarte zdających (75%), którzy napisali wypracowanie, spełniło wymagania dotyczące kompozycji. Udowodnili oni, że potrafią napisać prace, których kompozycja jest zgodna z wybraną formą wypowiedzi. Treść ich wypracowań była spójna i logiczna, umieszczona w wyodrębnionych graficznie akapitach, stanowiących integralne części całej wypowiedzi.

Jedna czwarta uczniów nie sprostała jednak wymaganiom w zakresie kompozycji rozprawki czy opowiadania. Najczęściej popełnianymi błędami było pomijanie graficznego wyodrębnienia kolejnych części wypowiedzi (niewydziałanie akapitów). Innymi usterekami kompozycyjnymi zauważanymi przez egzaminatorów w wypracowaniach ósmoklasistów były zaburzenia spójności i logiki wywodu w rozprawce lub brak logicznego powiązania ukazywanych zdarzeń w opowiadaniu.

Styl

Oceniając wypracowania w kryterium *Styl*, egzaminatorzy rozważali, czy styl wypowiedzi jest adekwatny do jej treści i formy, czyli odpowiedni dla rozprawki albo opowiadania.

Ósmoklasiści przystępujący w tym roku do egzaminu z języka polskiego w większości sprostali wymaganiom dotyczącym stylu wypowiedzi. W kryterium tym 88% uczniów otrzymało punkty, przy czym należy zwrócić uwagę na fakt, że maksymalną liczbę punktów za to kryterium (2 punkty) otrzymało 78% uczniów. Zdający w swoich wypracowaniach poprawnie posługiwali się zwrotami i wyrażeniami charakterystycznymi dla leksyki i składni wypowiedzi argumentacyjnej (rozprawki) albo wypowiedzi twórczej (opowiadania). Niepokojący wydaje się fakt, że w kryterium tym 12% zdających nie otrzymało żadnego punktu.

Język

Sprawdzając język wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym i twórczym, egzaminatorzy rozstrzygali na początku, czy zakres użytych środków językowych jest szeroki, zadowalający czy wąski, a następnie oceniali ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustalali na podstawie oceny obu tych aspektów.

Zdający, którzy w swojej wypowiedzi zaprezentowali szeroki zakres środków językowych, umożliwiającą pełną i swobodną realizację tematu i nie popełnili więcej niż 4 błędy językowe, otrzymali w kryterium *Język* maksymalną liczbę punktów (4 punkty). Wynik taki uzyskało ok. 9% uczniów. Wykazali się oni umiejętnością stosowania zróżnicowanej składni (stosowanie

zdań pojedynczych rozwiniętych, zdań złożonych i wielokrotnie złożonych, równoważników zdania) oraz leksyki, w tym wykorzystywania związków frazeologicznych.

Uczniowie, którzy zastosowali odpowiedni do realizacji tematu zakres środków językowych, ale popełnili 5–7 błędów językowych, w tym kryterium otrzymali 3 punkty. Wynik taki uzyskało ok. 14% zdających.

Analiza wypracowań ósmoklasistów wykazała, że zdający nadal mają duże trudności w zakresie poprawności językowej, jednakże w porównaniu z ubiegłym rokiem wynik ten jest lepszy. W 2023 r. w kryterium *Język* 0 punktów otrzymało 58% zdających, w tym roku – 46%.

Ósmoklasiści najczęściej popełniali błędy:

- **fleksyjne** – niepoprawnie odmieniali wyrazy, np. *Pomaganie czasami skutkują pożegnaniem z drugą osobą; W „Mały Książę” została pokazana przyjaźń; Mały Książę opowiedział mu o swojej Róże; Niemcowie porwali naszego kolegę; Tak, oczywiście Książciu, pomogę ci; Wszłem do szkoły;*
- **składniowe**
 - niepoprawnie stosowali konstrukcje z imiesłowowym równoważnikiem zdania, np. *Podsumowując moje rozważania, dochodzimy do wniosku, że warto pomagać innym; Było daleko, ale wciąż go widziałam, mierząc jedynie 152 cm; Wracając do tematu, to wystarczy, że pracujesz;*
 - stosowali konstrukcje niepoprawne pod względem szyku, np. *Jestem bardzo wdzięczna mu; Żadnej żywej duszy nie ujrzałam; Ludzie odwdzięczyli się mu; Trzeba pamiętać o tym, że to może kiedyś my będziemy pomocy potrzebowali;*
 - popełniali błędy w zakresie związków rządu, np. *„Opowieść wigilijna” namawia nas do zmiany zachowań i wspieraniu innych; bronić ojczyznę;*
 - nie potrafili umiejętnie wyznaczyć granicy zdania, np. *Było słoneczne popołudnie na dworze była bardzo ładna pogoda, przygotowywałem się do egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, zastanawiałem się jaka będzie lektura na pierwszym tekście; Zwiedziłem ich naprawdę wiele zaczynając od planety Pijaka, dorosłego mężczyzny z uzależnieniem od alkoholu, który pił aby zapomnieć, że pije, odwiedzając również taką planetę jak planeta Geografa, który żył w przekonaniu, że jest najlepszy w swoim zawodzie, mimo tego że tak naprawdę nie znał nawet własnych ziem. Kończąc swoją podróż na planecie B-612; Według mnie warto pomagać innym spróbuje to udowodnić poniższymi argumentami;*
 - błędnie używali przyimków, np. *Było im przykro przez taki obrót sprawy; Warto podjąć ryzyko dla pomocy drugiemu człowiekowi; Przez to nie mógł zaznać spokoju; Zapytał z łzami w oczach;*
- **leksykalne**
 - ✓ nieumiejętnie dobierali wyrazy, np. *Pośmiertnie zostali docenieni wysokimi krzyżami militarnymi; Po chwili namyślenia, weszli do lasu; Pomógł mu Marcin Borowicz, który wyprosił dyrektora, aby ten dał szansę Andrzejowi Radkowi; Janek został aresztowany natychmiastowo; Nasze działania zostały obrane opacznie; Pomaga innym i odnosi z tego radość; Zamknęłam na chwilę ślepią;*

- ✓ naruszali łączliwość wyrazu, np. *Odnosi z tego powodu radość; Po śmierci przyjaciela popada w żałobę; Były to łyzy ulgi i zmęczenia; Dostarczyła ona Samowi wiele przygód;*
- **frazeologiczne** – przekształcali stałe związki frazeologiczne, np. *nie zostawili przyjaciela na pastwę wroga* (zamiast: *na pastwę losu*); *dodać siły ducha* (zamiast: *dodać odwagi*); *wzrok miał zwrócony w telefon* (zamiast: *wzrok miał wbity w telefon*); *toczył szczęśliwe życie* (zamiast: *wiódł szczęśliwe życie*); *buduje w nas poczucie własnej silności* (zamiast: *buduje w nas poczucie własnej wartości*); *dać komuś pomocną dłoń* (zamiast: *wyciągnąć do kogoś pomocną dłoń*);
- **stylistyczne**
 - nadużywali zaimków, np. *Przypomniało mi się, jak to było, jak ja uczęszczałam na zbiórki. Zaczęłam wspominać, jak to było, gdy spotykaliśmy się razem co tydzień, jak to było na naszych wspólnych wyjazdach;*
 - stosowali skróty myślowe, np. *W dłoni trzymam kredę, ale rękę włożyłam do kieszeni, żeby nikt ich nie zobaczył; Chłopiec wplątał ją w coś, z czego sam nie mógł wyjść; Usłyszałam mojej mamy, która wołała mnie na kolację i wszystko jej opowiedziałam;*
 - wielokrotnie używali tego samego wyrazu w bliskim sąsiedztwie z nieuzasadnionego powodu, np. *Cieszę się, że mi pomogłeś, bo gdybyś mi nie pomógł i nie udzielił pomocy, mogłabym nie przeżyć; Pomoc innym nic nie kosztuje, a może wiele nauczyć. Przykładem takiej pomocy, która nauczyła kogoś, czym jest pomoc, jest pomoc Lisa udzielona Małemu Księciu;*

Ortografia

Za poprawne stosowanie reguł ortograficznych w kryterium *Ortografia* uczniowie mogli uzyskać maksymalnie 2 punkty. Aby osiągnąć taki wynik, uczeń musiał napisać wypracowanie niezawierające żadnego błędu ortograficznego albo popełnić tylko jeden taki błąd. Maksymalną liczbę punktów w tym kryterium uzyskało 24% zdających. Jeśli w pracy pojawiły się 2 lub 3 błędy ortograficzne, ósmoklasiści otrzymywali 1 punkt. Wynik taki uzyskało 17% zdających.

Uczniowie najczęściej popełniali błędy w pisowni:

- **partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, np.** *to nie prawda, nieporadziłbym sobie, nie ważne, nie zmienny, nie wiem, nie pomaganie, nienależy;*
- **wyrazów z *u – ó, ż – rz, h – ch*, np.** *Ksiąrzę, zauwarzył, podniust, chymn, ponieważ, przejmóje, Juziowi, połorzyłam, przejechać, prubując;*
- **wyrazów wielką i małą literą, szczególnie w zapisie tytułów książek czy nazw własnych, np.** *Kamienie na Szaniec, Opowieść Wigilijna, podczas obrzędu Dziadów, Mały książę;*
- **samogłosek nosowych *ą, ę* w końcówkach fleksyjnych rzeczowników, np.** *pomagali uchodźcą, przyglądali się rodaką, w stronę, mam nadzieje, męke, ludzią; w formach czasu przeszłego czasowników, np. stałam, zginął, krzyknęłam oraz w 1 os. czasowników w czasie teraźniejszym, np. stoje, myślę, cierpie;*
- **partykuły *by* z różnymi częściami mowy, np.** *płynęła by, było by, prowadził by;*

- **przymków z różnymi częściami mowy, np.** *wtedy, na przykład, nieszczęście, napewno, z pod, prosto, na prawdę, byłbym wstanie;*
- **przymiotników złożonych, np.** *złoto włosy chłopak.*

Interpunkcja

Tegorocznym ósmoklasistom interpunkcja w wypracowaniu sprawiła największą trudność. Aby otrzymać 1 punkt, zdający mógł w swojej pracy popełnić nie więcej niż 9 błędów interpunkcyjnych. Wynik taki uzyskało ok. 34% ósmoklasistów.

Z analizy wypracowań wynika, że uczniowie najczęściej:

- **nie oddzielali przecinkiem imiesłowowego równoważnika zdania od zdań składowych, np.** *Kończąc rozważania warto zauważyć, że pomoc innym jest czymś bardzo cennym; Kobieta chcąc przejąć władzę sprzymierzyła się z poddanym swojego męża; Podsumowując pomaganie innym nie polega tylko na dawaniu im rzeczy materialnych;*
- **nie rozdzielali przecinkiem zdań składowych w zdaniu złożonym, np.** *To spowodowało, że gdy zmarł po śmierci spotkała go kara; Kiedy jesteśmy w potrzebie zawsze znajdzie się osoba która nam pomoże; Bajki udowadniają, że trzeba pomagać bo dobro wraca;*
- **nadużywali przecinków w zdaniach pojedynczych i złożonych, np.** *Pewnego czerwcowego dnia, lekcje skończyły się wcześniej; To pytanie z pewnością dręczy ludzi, już od dawna;*
- **pomijali kropki, przecinki, myślniki lub ich nadużywali w zapisie dialogów, np.**
 - Cieszę się. – odpowiedział, a potem zaraz zniknął.
 - Przepraszam, nie chciałem cię przestraszyć, jednak jest już późno. – powiedział spokojnie
 - Zapytałam go,
 - Jak się nazywasz?
- **pomijali znak zapytania w zapisie pytań, np.**
 - A kim jest ten chłopczyk – zapytałem.
 - A co ty tu robisz – zapytałam chłopca.

Podsumowanie

Na tegorocznym egzaminie – podobnie jak w latach ubiegłych – uczniowie mogli napisać rozprawkę lub opowiadanie twórcze. Większym zainteresowaniem cieszyła się rozprawka – wybrało ją ok. 56% uczniów, którzy napisali wypracowanie. Opowiadanie wybrało natomiast 41% uczniów. Oznacza to, że niemal 3% tegorocznych ósmoklasistów pozostawiło zadanie rozszerzonej odpowiedzi bez rozwiązania.

Tegoroczni ósmoklasiści sprostali wymaganiom dotyczącym tworzenia własnego tekstu: argumentacyjnego albo twórczego.

W zakresie kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* poziom wykonania wyniósł ok. 85%. Oznacza to, że spełnienie wymagań stawianych w tym kryterium było dla uczniów łatwe.

Umiarkowanie trudne było natomiast spełnienie wymagań drugiego z kryteriów – *Elementy twórcze/Elementy retoryczne*. Współczynnik łatwości za to kryterium wyniósł 63%.

Współczynnik łatwości za kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* wyniósł 73%, co oznacza, że spełnienie wymagań w tym kryterium było dla tegorocznych ósmoklasistów także łatwe.

Ósmoklasiści nie mieli również trudności z dobraniem odpowiedniego stylu do treści i formy wypowiedzi, udowodnili także, że potrafią napisać wypracowanie charakteryzujące się poprawną i przemyślaną kompozycją. Poziom wykonania w zakresie tych kryteriów wyniósł – odpowiednio – 83% i 75%.

Tegorocznym ósmoklasistom – tak jak w latach ubiegłych – najwięcej problemów przysporzyło posługiwanie się poprawną polszczyzną. Tylko nieliczna grupa zdających zaprezentowała w swoich pracach szeroki zakres środków językowych umożliwiający pełną i swobodną realizację tematu oraz umiejętność poprawnej pisowni w zakresie ortografii i interpunkcji.

Wnioski i rekomendacje

Informacja o osiągnięciach uczniów na egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego to ważne źródło wiedzy o tym, w jakim stopniu opanowali oni umiejętności korzystania z szeroko pojętych źródeł kultury, na ile sprawnie posługują się językiem ojczystym, czy potrafią wyrażać własne zdanie i uzasadniać słuszność wypowiedzianych opinii.

Ósmoklasiści na tegorocznym egzaminie najlepiej poradzili sobie z zadaniami sprawdzającymi wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (poziom wykonania zadań z tego zakresu to 70%). Uczniowie wykazali się wieloma umiejętnościami w tym obszarze, np. umiejętnością wyszukiwania potrzebnych informacji wyrażonych wprost i pośrednio (zarówno w tekście literackim, jak i nieliterackim), wyciągania wniosków z przesłanek zawartych w tekście, porządkowania informacji w zależności od ich funkcji w przekazie, określania tematu i głównej myśli tekstu czy rozumienia dosłownego i przenośnego znaczenia wyrazów.

Kompetencje z zakresu kształcenia językowego wykazała prawie połowa uczniów (poziom wykonania zadań w tym obszarze to 47%). Uczniowie mieli trudności z rozpoznaniem funkcji składniowych wyrazów oraz rozróżnieniem językowej normy wzorcowej od języka potocznego. Trudne także okazały się zadania sprawdzające znajomość zasad poprawności językowej, interpunkcji i ortografii.

Ponad połowa zdających opanowała badane na egzaminie umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi (poziom wykonania – 57%). Uczniowie najlepiej opanowali umiejętności posługiwania się stylem adekwatnym do wybranej formy i tworzenia wypowiedzi poprawnej kompozycyjnie, spójnej i logicznej. Trudniejsze okazało się posługiwanie pogłębioną argumentacją ilustrowaną trafnymi odwołaniami do lektur, środkami retorycznymi czy też ciekawą narracją, twórczo wykorzystującą treść i problematykę wybranego utworu. Niezmiennie trudne pozostaje także zredagowanie pisma użytkowego spełniającego wszystkie wymagania formalne.

Wyniki egzaminu dobrze pokazują, z którymi wymaganiami uczniowie radzą sobie lepiej, a które sprawiają im problemy. Śledząc osiągnięcia ósmoklasistów na przestrzeni kilku lat, można zauważyć, że w realizacji niektórych umiejętności zawsze uzyskują oni dobre wyniki (np. posługiwanie się właściwym stylem w wypracowaniu, zastosowanie poprawnej kompozycji), a z innymi niezmiennie mają problemy (znajomość gramatyki, posługiwanie się poprawnym językiem, poprawną ortografią czy interpunkcją). Oznaczałoby to, że tym zagadnieniom, z którymi uczniowie słabiej sobie radzą, w praktyce szkolnej należałoby poświęcić więcej czasu. Analiza wyników skłania do refleksji, że ze szczególną uwagą należy:

- doskonalić umiejętność odbioru i interpretacji utworów literackich oraz innych tekstów kultury, podkreślając ich wymowę i przesłanie;
- kształcić umiejętności uzasadniania własnych opinii poprzez ćwiczenia w formułowaniu argumentów odwołujących się między innymi do przykładów z lektur obowiązkowych w wypowiedziach ustnych i pisemnych;
- kształcić umiejętność interpretowania tekstów ikonicznych poprzez wprowadzanie ćwiczeń w zakresie łączenia treści, np. obrazów, plakatów, grafiki, zdjęć z wybranymi tekstami literackimi;
- doskonalić umiejętności językowe w taki sposób, aby uczniowie potrafili posługiwać się szerokim zakresem środków językowych, które pozwolą im na pełną i swobodną realizację tematu, a więc pracować nad wzbogacaniem i różnicowaniem składni, leksyki, w tym frazeologii;
- doskonalić znajomość reguł ortograficznych poprzez praktyczne ich zastosowanie w ćwiczeniach;
- kształcić umiejętność poprawnego stosowania różnych znaków interpunkcyjnych w taki sposób, aby uczniowie w pełni rozumieli, że nadają one sensu wypowiedziom.